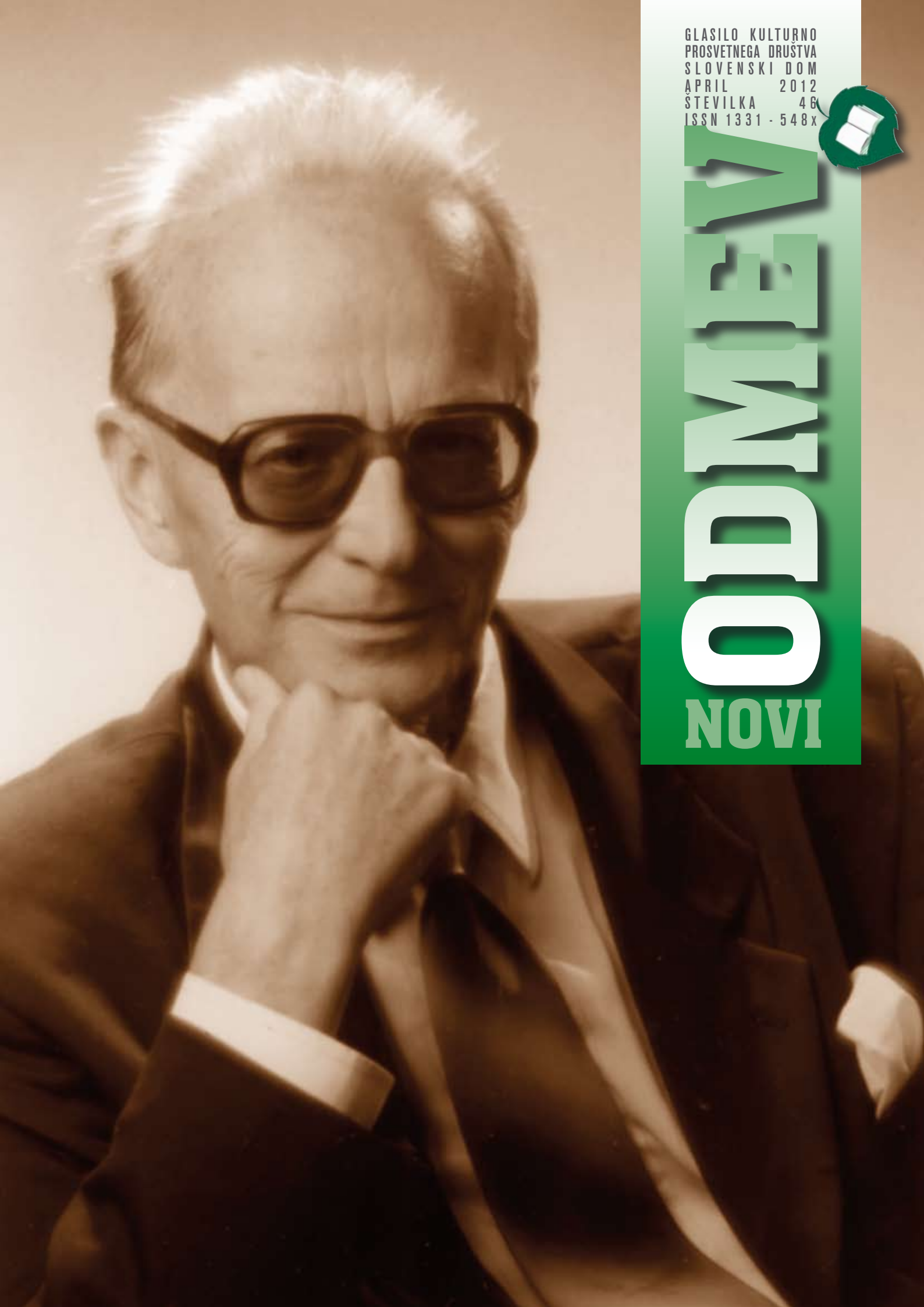

GLASILO KULTURNO
PROSVETNEGA DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM
APRIL 2012
STEVILKA 46
ISSN 1331 - 548X

ODMIEV NOVI

Slovenski dom, naš drugi dom

ZATEGOVANJE PASU

Kamor koli se ozremo, varčevanje, varčevanje, zategovanje pasu. Vladi v Zagrebu in Ljubljani to pomlad skoraj z usklajenim ritmom državljanom sporočata, da je denarja v državni blagajni premalo, da bo treba krčiti proračunsko porabo in da bomo morali vsi, ki smo kakor koli odvisni od javnega denarja, krotiti svoje apetite.

Tudi slovenska društva na Hrvaškem ne bi mogla preživeti brez denarne podpore hrvaške in slovenske države. Saj vemo: društveni prostori niso zastoj, tudi skromni dogodki – predavanja ali razstave – nekaj stanejo, da o večjih projektih, kot so gostovanja, izleti, založništvo, nakupi knjig... niti ne govorimo. Zato lahko le upamo, da varčevalni ukrepi ne bodo močnejše zarezali v sredstva, namenjena manjšinskim programom.

Vsaj zaenkrat ni razlogov za preplah. V slovenskem proračunu je za Slovence v zamejstvu in po svetu oziroma za pristojni urad, ki skrbi za delitev sredstev, letos rezerviranih okoli 10 milijonov evrov, približno toliko, kot vsa zadnja leta. Tudi na Hrvaškem večje spremembe niso na vidiku; hrvaška država bo za kulturno avtonomijo manjšin letos namenila okoli 42 milijonov kun, kar je približno toliko kot prejšnja leta. Svet za nacionalne manjšine napoveduje, da bo varčeval pri lastnih stroških in pri nekaterih programih (odpoved tradicionalne manjšinske priveditve v dvorani Vatroslava Lisinskega), zaradi česar bo lahko med manjšinske organizacije razdelil še več denarja.

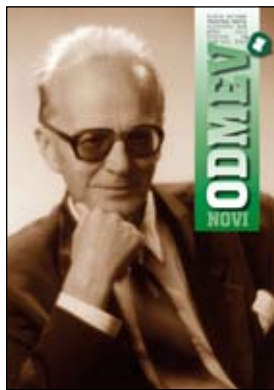
Prihodnost manjšinskih društev v finančnem smislu torej ni tako zelo črna. Vendar pa smo vsi pripadniki

manjšin v prvi vrsti državljani, ki krizo in varčevanje tako ali drugače občutimo na lastni koži. Na eni strani naraščanje življenjskih stroškov, na drugi pa krčenje socialnih pravic, borne pokojnine, slabe plače, brezposelnost in pomanjkanje štipendij... le kdo med nami ni občutil vsaj kakšne od teh nadlog? In stiske v naših zasebnih življenjih se žal lahko hitro odrazijo na življenje naših društev. Si bomo znali prisluhniti in pomagati? Bomo zmogli premagati težave in z nespremenjeno energijo poganjati društvo naprej? Na to vprašanje bomo šele morali odgovoriti.

Pomembno pa je vedeti, da nas ne določa to, kar imamo, ampak to, kar smo. Pošteni državljani Hrvaške in ponosni pripadniki slovenskega naroda. To je naš temelj. Na tem sloni naša društvena dejavnost, usmerjena v ohranjanje slovenske identitete in tkanje najboljših odnosov s hrvaško večino. Zato smo uspešni, zato je naše prizadevanje prepoznano in priznано tako v Sloveniji kot na Hrvaškem, zato imamo prihodnost. Če bomo le znali vrata naših društev na stežaj odpreti mladosti in v naše vrste privabiti mlade ljudi, polne zagnanosti, zavednosti in delovne vneme. Čas je za pomladitev!

Naslovnica:

Jože Pogačnik
Več na strani 21.

RED ZA ZASLUGE DARKU ŠONCU

Predsednik Slovenije dr. Danilo Türk je 6. februarja odlikoval predsednika Slovenskega doma in Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darka Šonca. Red za zasluge mu je podelil za prispevek k ohranjanju slovenske kulture in jezika na Hrvaškem, k uspehom pri povezovanju Slovencev na Hrvaškem ter h krepitvi dobrih odnosov med Slovenijo in Hrvaško.

Ob podelitvi je predsednik Türk dejal, da je Šonc deloval v posebnem okolju razvoja odnosov med Slovenijo in Hrvaško, med dvema narodoma, ki sta bila dolga desetletja dvajsetega stoletja navajena živeti v skupni državi in ki sta živela v skupnem multinacionalnem sistemu že prej. »Uveljavljanje ideje slovenske identitete v teh okoliščinah je zahtevalo posebne naloge. Zahtevalo je močen razvoj civilnodružbenih iniciativ, spodbujanje vsakovrstne dejavnosti, odkrivanje in razumevanje znanstvenih, kulturnih in drugih prispevkov Slovencev na Hrvaškem ter povezovanje vseh teh prispevkov z našo stvarnostjo v Republiki Sloveniji. To je bil pomemben prispevek ne samo k slovenskemu kulturnemu prostoru, ampak tudi k razvoju dvostranskih odnosov med Slovenijo in Hrvaško, ki so v zadnjih letih krenili na pot uresničevanja polne mere tega sodelovanja in reševanja vseh preostalih odprtih vprašanj,« je dejal slovenski predsednik.

Bogastvo skupnega kulturnega prostora

Predsednik Slovenije je hkrati z Zlatim redom za zasluge odlikoval dr. Borisa Pleskoviča, red za zasluge pa sta prejela še Marija Pirjevec Paternu in Rudi Vouk. »S temi štirimi odlikovanji, z vsakim na svoj način, se izkazuje bogastvo ideje skupnega sloven-

ODMEV

Novi odmev izdaja **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom** iz Zagreba s pomočjo **Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske in Urada Vlade**

Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.
Za izdajatelja: **Darko Šonc.**
Uredništvo: **Miroslava Maria Bahun, Irena Hribar Buzdovačić, Silvin Jerman, Polona Jurinić, Ivica Kunej, Franc Strašek, Darko Šonc.**

Pregled, priprava in oprema besedil: **Ilinka Todorovski.**
Oblikovanje in prelom: **Ljudevit Gaj.**
Tisk: **Intergrafika,** Bistranska 19, Zagreb.
Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku.

Naklada: 800 izvodov.
Naslov uredništva: **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom,** Masarykova 13/1, 10000 Zagreb,
tel./fax 48 55 171;
slovenski-dom@zg.t-com.hr,
http://slovinci.hr

skega kulturnega prostora,« je sklenil predsednik Türk.

Darko Šonc je že leta 1994 vizionarsko napovedal glavni cilj delovanja Slovencev na Hrvaškem: »Medsebojno razumevanje, strpnost, mir, prijateljstvo brez preprirov – to bo tista energija, ki nas bo pripeljala do cilja«. Slovenci na

Hrvaškem smo izjemno ponosni, kajti podelitev državnega odlikovanja Darku Šoncu, ki s svojim delom neutrudno goji in ohranja slovenski jezik, kulturo in identiteto, pomeni posebno priznanje tudi za vso slovensko skupnost v Republiki Hrvaški. Iskrene čestitke!

(ak-jit)

ZAHVALNE BESEDE DARKA ŠONCA

Spoštovani predsednik Republike Slovenije, rad bi se vam zahvalil za izbrane besede, s katerimi ste utemeljili odločitev o odlikovanju, in da ste mi ga danes podelili. Ob takšnih besedah ni mogoče ostati ravnodušen. Čutim se globoko počaščenega. Danes je poseben dan zame in poseben dan za Slovenski dom in Slovence na Hrvaškem.

Spomnim se večera pred 19-imi leti, ko je moj predlog vizije prihodnosti Slovenskega doma dobil podporo članstva. Takrat se nisem mogel zavedati, da bo moja nadaljnjo življenjsko pot zaznamovala pripadnost slovenskemu narodu. Vedel pa sem, da ciljev, ki smo si jih zastavili, ne bo mogoče doseči, če ne bomo delovali kot ekipa: sodelavci, kolegi, člani in prijatelji Slovenskega doma, celotna slovenska skupnost na Hrvaškem. Srečen sem, ker so najzaslužnejši za to, da mi je uspelo, da nam je uspelo, v tej dvorani.

Spoštovani gospod predsednik.

Dovolite mi, da izrazim posebno zadovoljstvo, ker ste mi odlikovanje izročili dan pred slovenskim kulturnim praznikom. To razumem kot podporo naši opredelitvi, da bosta ravno kultura in jezik naših prednikov tisto orodje, s katerim bomo ohranjali slovenstvo in povezanost s slovenskimi koreninami.

V navadi je, da se ob taki priložnosti spregovorijo tudi besede velikih obljub. Namesto tega želim poudariti, da bosta ponos in zadovoljstvo, ki ju čutim danes, močna spodbuda, da v mlajši generaciji Slovencev na Hrvaškem poiščemo voditelje, ki bodo nadaljevali naše delo. Brez tega bi bilo vse, kar je bilo doslej narejene in doseženega, brez pravega smisla.

Hvala vsem, ki so širili glas o mojem in našem delu in prizadevanju in bili pobudniki, da ta ustvarjalnost zasluži priznanje. Hvala jim, da je ta glas dosegel tudi vas, spoštovani predsednik.

Gospod predsednik, še enkrat velika hvala.

Slovenski dom, naš drugi dom

OBISK MINISTRICE LJUDMILE NOVAK

Slovenska narodna skupnost na Hrvaškem je zelo dejavna in za razliko od manjšin v drugih sosednjih državah zelo homogena, je po obisku v Zagrebu 9. marca ugotovila ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak.

Predsednik Slovenskega doma in Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darko Šonc je ministrici podrobneje predstavil delo, organiziranost in položaj slovenske manjšine. Pohvalil je možnost dvojezičnega izobraževanja slovenskih otrok in kulturno avtonomijo manjšine, med težavami večine slovenskih društev pa omenil prostorsko stisko in nerešeno vprašanje honorarja za tajnike in predsednike društev. Nagovor je strnil z besedami, da se zaveda težav, ki jih ima Slovenija zaradi recesije, da pa je prepričan, da bo ministrica po svoji visoki funkciji prisluhnila in pomagala slovenskim društvom na Hrvaškem.

Ministrica Ljudmila Novak je povedala, da je v Zagreb prišla z željo, da se neposredno seznanijo z delom v posameznih društvih in da prisluhne težavam. Poudarila je, da se zaveda pomembnosti trdnih stikov med Slovenijo in Slovenci zunaj meja ter ohranjanja slovenskega jezika in kulture, želela pa bi si, da bi sodelovanje nadgradili na področju gospodarstva, znanosti in povezovanja mladih.

Že 16 slovenskih društev!

Podpredsednik Slovenskega doma in Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Franc Strašek je podrobneje pojasnil družbeni položaj Slovencev na Hrvaškem. Opozoril je na uspešno vključevanje v vse tokove družbenega napredka, a tudi postopno asimilacijo, predvsem zaradi kulturne podobnosti. Poudaril je, da so si Slovenci na Hrvaškem namesto političnih ambicij izbrali pot kulture. To je pot, ki nikogar ne moti in ne ovira, nasprotno, hoja po tej poti je korak k razumevanju in izogibanju preprirov... Poudaril je, da je kulturno poslanstvo temelj delovanja slovenskih društev na

Slovenski dom, naš drugi dom

Hrvaškem. Ob razpadu nekdanje države sta delovali dve društvi, danes jih je že 16. Vsa društva stremijo k ohranitvi in krepitvi slovenske identitete, samozavesti, jezika in kulturne dediščine ter dobrih odnosov z večinskim narodom. Tudi ob tej priložnosti je predlagal spremembo zakona o odnosih Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja, ki Slovence na Hrvaškem nepravilno deli na Slovence v zamejstvu in Slovence po svetu; namesto tega naj bodo vsi Slovenci na Hrvaškem obravnavani kot zamejski.

Direktorica Urada za Evropo Marjana Košuta je predstavila zahtevne pripra-

ve posameznih projektov, predsednica Sveta slovenske nacionalne manjšine Varaždinske županije Barbara Antolić je povedala, da se je v varaždinski srednji šoli k pouku slovenščine prijavilo 70 učencev, slovenski veleposlanik v Zagrebu Vojko Volk pa je poudaril, da Zveza slovenskih društev na Hrvaškem kakovostno izpolnjuje svoje poslanstvo in spomnil, da je slovenski predsednik Danilo Türk pred kratkim odlikoval predsednika zveze Darka Šonca.

V razpravi so sodelovali še dekan leskovške dekanije Anton Trpin, predsednica društva Istra iz Pulja Klaudija

Velimirović, predsednica društva dr. Franca Prešeren iz Šibenika Mira Knežević, predstavnica mladih v društvu Bazovica Reka Jasmina Dlačić, predsednik društva Gorski Kotar Slavko Malnar in predsednik društva Triglav Cveto Šušmelj.

Ministrico sta na obisku v Zagrebu spremljala državni sekretar Matjaž Longar in Rudi Merljak, veleposlanika pa Urška Potočnik in Gregor Klemenčič.

Za prijetno počutje smo udeleženci srečanja prisluhnili pianistu Juraju Žerovniku, študentu Glasbene akademije v Zagrebu.

Franc Strašek

MINISTER ERJAVEC: SLOVENIJA BO POMAGALA DRUŠTVOM NA HRVAŠKEM

Slovenski zunanji minister Karl Erjavec se je 19. marca mudil na svojem prvem uradnem obisku na Hrvaškem. Ob tem je, kot veleva tradicija, obiskal tudi zagrebški Slovenski dom.

Novega slovenskega zunanjega ministra so v Zagrebu sprejeli predsedniki države, vlade in sabora, Ivo Josipović, Zoran Milanović in Boris Šprem. Osrednji del obiska je bil pogovor s hrvaško zunanjo ministrico Vesno Pusić. Več o tem pišemo v rubriki Novice iz domovine. Ministra sta se ob koncu pogovorov v spremstvu obeh delegacij po lepem sončnem vremenu sprehodila po središču Zagreba.

Minister v Slovenskem domu

Minister Erjavec je s sodelavci in v spremstvu slovenskega veleposlanika na Hrvaškem Vojka Volka obiskal tudi Slovenski dom in sedež Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. V imenu slovenske skupnosti so ga pozdravili Darko Šonc, Franc Strašek in Silvester Kmetič. Predsednik Šonc je ministru podrobneje predstavil organiziranost in dejavnost sloven-

ske skupnosti na Hrvaškem. Seznanil ga je tudi z letošnjim krčenjem finančnih sredstev, ki jih Slovenija namenja slovenskim društvom, in povedal, da to pomeni tudi krčenje dejavnosti v društvih.

Minister Erjavec je zagotovil, da bo slovenska država še naprej pomagala slovenskim društvom in jih po svojih možnostih finančno podpirala. Izrazil je prepričanje, da so na Hrvaškem naklonjeni državljanom slovenske narodnosti in da je naklonjenost tem večja v obdobju, ko se med državama ustvarja ozračje medsebojnega zaupanja.

Darko Šonc je ministru v spomin na obisk v Slovenskem domu podaril pred kratkim izšlo monografijo Slovenske barve v hrvaški umetnosti. **D. R.**

OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA DOMA

Redni občni zbor Slovenskega doma je potekal 11. januarja v Prešernovi dvorani. Za prednostno nalogo v letošnjem letu so člani postavili prizadevanje, da bi v društvu pritegnili čim več mladih, ki bi čim prej prevzeli odgovorne naloge v Slovenskem domu.

Do ugotovitvi kvoruma, določitvi dnevnega reda in uvodnih besedah smo pozorno prisluhnili poročilu o materialno-finančnem poslovanju v letu 2011,

ki ga je podal predsednik Darko Šonc. Povedal je, da smo lani poslovali in poslovno leto tudi končali pozitivno. To je potrdil tudi predsednik nadzornega odbora Bojan Kožar, ki je poudaril, da je bilo poslovanje Slovenskega doma dobro, v duhu dobrega gospodarja in v skladu s hrvaško zakonodajo.

Poročanje o dejavnosti društva v minulem letu je predsednik Šonc podkrepil s fotografijami na velikem ekranu. Pozorno smo mu prisluhnili in se spomnili vseh zanimivih dogajanj, ki so se vrsila v Slovenskem domu in izven njega, od razstav, koncertov in predavanj, do druženj ob slovenskih in hrvaških praznikih. Tradicionalno dobro so delovali pevski zbor Slovenskega doma, duhovna sekcija in zbor Anton Martin Slomšek,

ustvarjalna delavnica Šopek, ansambel Sudar in krajevna organizacija izgnancev. Dopolnilni pouk slovenščine je bil zelo dobro obiskan. Povečalo se je tudi število članov in izposoj v knjižnici društva. Glasilo Novi odmev je izšlo trikrat. Ohranilo je kakovost v poročanju o dogajanjih v Slovenskem domu in drugih slovenskih društvih na Hrvaškem ter ostaja zanimivo čtivo za bralce.

Za letošnje leto je bil soglasno sprejet sklep, da se moramo nujno z vsemi močmi lotiti dejavnosti, ki bodo pritegnile mlade člane tako za delo kot za prevzem nalog v upravnih telesih društva. Čas je, da mlajši prevzamejo odgovornost za prihodnost društva in dejavnosti prilagodijo svojim zahtevam in željam.

Franc Strašek

LETNA ČLANARINA OSTAJA 50 KUN

Upravni odbor je na seji 11. januarja sklenil, da letna članarina znaša 50 kun. Tak znesek bodo morali dodatno za vpisnino odšteti novi člani. Otroci in mlajši od 18. let so oproščeni plačila vpisnine in članarine. (fs)

Slovenski dom, naš drugi dom

SLOVENSKE BARVE V HRVAŠKI LIKOVNI UMETNOSTI

Knjiga Polone Jurinić z naslovom Slovenske barve v hrvaški likovni umetnosti predstavlja likovne umetnike slovenskega rodu, ki so delovali na Hrvaškem od 15. stoletja naprej. Knjiga je bila predstavljena ob slovenskem kulturnem prazniku, 6. februarja v Slovenskem domu. Spremljala jo je razstava štirih priznanih likovnih umetnikov.

Zivljenjepise 139 slovenskih umetnikov na Hrvaškem je avtorica razvrstila v tri poglavja. V prvem

kratki življenjepisi 54 slovenskih umetnikov, ki so študirali na zagrebški akademiji likovnih umetnosti (ALU) in so priznani umetniki v Sloveniji. Slikarje, kiparje, arhitekte, arheologe, umetnostne zgodovinarje, fotografske umetnike, risarje stripov, animatorje risanih filmov, scenografe, kostumografe in druge, ki so delovali ali še delujejo v Zagrebu in na Hrvaškem, avtorica leksikografsko predstavi z uporabo metodologije faktografije.

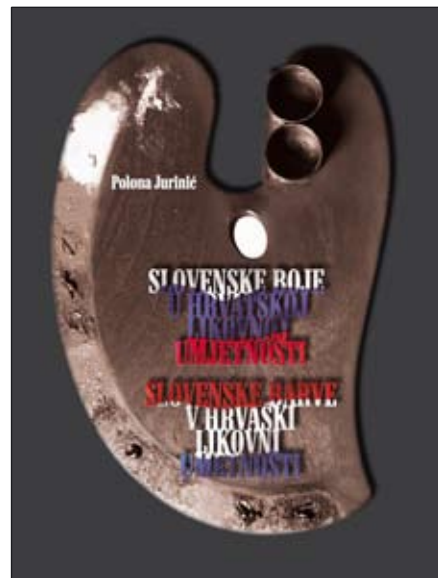
Prepleteni hrvaško-slovenski odnosi

Dvojezična monografija je plod dolgoletnega zanimanja avtorice za kulturni prispevek Slovencev v Zagrebu in na Hrvaškem. »Govori o globokih povezavah med Slovenijo in Hrvaško, ki so se razodevale skozi zgodovino, in to ne samo v likovnem jeziku, temveč je hrvaška umetnost nepredstavljiva brez vanjo globoko vtkanega delovanja slovenskih umetnikov,« je na predstavitvi dejal umetnostni zgodovinar Milan Bešlić.

Predsednik Darko Šonc je povedal, da je knjiga del monografske trilogije, ki nastaja pod pokroviteljstvom Slovenskega doma. Lani je izšla knjiga Slovenski umetniki na hrvaških odrih, prihodnje leto pa bo objavljena knjiga o Slovencih v hrvaškem športu, je povedal. Avtorica Polona Jurinić se je zahvalila vsem, ki so omogočili uresničitev njenega projekta ter poudarila, da nikakor ni nameravala hrvaških umetnikov »spreminjati« v slovenske, ampak le pokazati, kako ponosni so Slovenci v Zagrebu in na Hrvaškem na tako številne hrvaške umetnike, ki imajo slovenske korenine.

Jordan, Kraškovič, Medvešek, Jančič

Prešernov dan je obogatilo tudi odprte razstave likovnih del štirih hrvaških umetnikov slovenskega rodu. Razstava je združila priznana likovna umetnika starejše generacije – slikarja Vasilija Josipa Jordana in kiparja Stanka Jančiča – ter likovna umetnika mlajše generacije – slikarja Damirja Medveška in kiparja Denisa Kraškoviča. Ob tej priložnosti sta Slovenski dom in Svet slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb izdala tudi katalog z razstave.

Jordan (1934), slikar z uglednim opusom, se je predstavil s štirimi olji na platnu iz svojega lanskoletnega opusa. Jančičeve (1932) »pokončne« in »vodoravne« figure ustvarjajo kompleksen cikel Čitanka strukture. Kraškovičeva (1972) umetniška inštalacija Sveti Frančišek se pogovarja z živalmi, prikazuje svetnika obkroženega s 13 živali živahnih barv. Medvešek (1959) se je predstavil s petimi slikami večjega formata, ki tematizirajo ženske like.

Razstavo je odprl slovenski veleposlanik na Hrvaškem Vojko Volk, ki je dejal, da »so bila obdobja, ko Slovincem ni bilo lahko«, vendar jih je kultura vedno povezala ter predstavljala konstanto in vrednost, ki nista vprašljivi.

Agata Klinar Medaković in HINA

KULTURA NAS POVEZUJE

Letošnji Prešernov dan sta Slovenski dom in Svet slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb obeležila s programom Kultura nas povezuje, ki je potekal ves februar. Teden dni po predstavitvi knjige in otvoritvi razstave je Zagreb obiskala najbolj znana slovenska pustna maska – ptujski kurenti. Šestnajsti februar je zaznamovala svečana izročitev kulturnega stola Rex Muzeju za umetnost in obrt v Zagrebu. Februarski program je zaokrožil sprehod po cerkvi sv. Katarine, ki ga je vodila umetnostna zgodovinarica Mirjana Repanić Braun. O teh dogodkih obširneje pišemo v rubriki Kulturna obzorja.

predstavlja ustvarjalce v obdobju med 15.–18. stoletjem, drugo poglavje je posvečeno 19. stoletju, tretje 20. stoletju. V četrtem poglavju so nanizani

DUHOVNA SEKCIJA IN PEVSKI ZBOR

A. M. SLOMŠKA Z NOVO VNEMO V NOVO LETO

Polni pozitivne energije in vtisov po novembrskem obisku ljubljanskega nadškofa in metropolita dr. Antona Stresa smo z vajami pevskega zbora in mašami v slovenščini nadaljevali do izteka lanskega leta, nato pa s podobno vneto vstopili v leto 2012.

Če se še enkrat ozremo v lansko leto, potem je povzetek naše dejavnosti naslednji: vaje pevskega zbora smo imeli 42-krat, slovenske maše pa 16-krat v Zagrebu in enkrat v Sveticah pri Ozlju. Za nas je šestkrat maševal dekan Anton Trpin, petkrat Silvester Molan in trikrat Robert Smodiš, po enkrat pa nadškof dr. Anton Stres, pomožni zagrebški škof dr. Ivan Šaško, Andrej Rovšek in Gorazd Bastašić. Naš zbor je bil na enem gostovanju, in sicer na 42. reviji Primorska poje. Nastopili smo v cerkvi svetega Antona v Borštu.

Letošnje dejavnosti

Prvi letošnji maši nam je podaril dekan Trpin, in 15. in 29. januarja. Maševal je tudi lani 27. novembra. Decembrski maši sta vodila Silvester Molan (11. decembra) in Robert Smodiš (na Štefanovo, 26. decembra). Februarja maš nismo imeli, nadaljevale so se zopet marca. Potekajo dvakrat na mesec v kapelici Ranjenega Jezusa v Ilica 1. Spored maš je na voljo v kapelici.

Vaje pevskega zbora imamo ob petkih popoldne v Sloven-

skem domu. Leto smo začeli z novo članico in pevko Franjico Sapor. Želimo ji prijetno in uspešno petje v naši družbi in v Slovenskem domu.

Med pomembnimi katoliškimi prazniki omenimo Svete tri kralje (6. januar), svečnico (2. februar), pepelnico (22. februarja) in prvo postno nedeljo (26. februarja), ko se začne 40-dnevni post. Ta se konča na veliki četrtek, ki je bil letos 5. aprila.

Štiriindvajsetega marca smo se spomnili in molili za

blaženega duhovnika A. M. Slomška; naša sekcija in mešani pevski zbor nosita njegovo ime, naš dirigent prof. Vinko Glasnovič pa mu je posvetil mašo, ki jo je skladal.

Šestnajstega marca smo se udeležili 43. revije Primorska poje; nastopili smo v cerkvi sv. Andreja v Štandrežu pri Novi Gorici.

Olga Tkalčec

ZA NAŠE KNJIŽNE MOLJE

V tokratnem Novem odmevu se s knjigami iz knjižnice Slovenskega doma sprehodimo iz 19. v 21. stoletje. Najprej vzamemo v roke Prešerna, nato Tavčarja in naposled Snoja.

Za začetek Prešernovi Soneti: Povodni mož (Od nekdanje lepote so Ljubljanke slovele, al' lepše od Urške bilo ni nobene), Slovo od mladosti, Memento mori (Dolgost življenja našega je kratka, kaj znanec je zasula že lopata), O, Vrba srečna vas domača, Turjaška Rozamunda... Imenitno. Vsako leto vsaj enkrat Prešeren.

Ivana Tavčarja smo po malem že pozabili. Spomnila sem se filma Cvetje v jeseni Matjaža Klopčiča in prebrala povest, ki je nastala med prvo svetovno vojno. Nesrečna ljubezenska zgodba med meščanskim

odvetnikom Janezom in kmečkim dekletom Meto. Povest se prične v Ljubljani, kjer Janez na čajanki mestnim damam pripoveduje o ljubezni svojega življenja.

Vodilna tema izraža nasprotje med meščanskim in kmečkim načinom življenja ter ljubeznijo do narave in slovenske zemlje. Tavčarjeve novele in novelete Življenje mojega življenja so polne ljubezni z nesrečnimi konci. Tavčar je najbolj obseden premišljevalec in najduhovitejši popisovalec ljubezni med slovenskimi pripovedniki.

Kulturni praznik je za nami. Prešernovo nagrado so letos podelili Jožetu Snoju, pesniku, novinarju, uredniku, pisatelju. V naši knjižnici sem si sposodila njegov roman Gospa in policaj. Romaneska pripoved ostarele ženske se dotakne mračnih dni slovenske bratomorne vojne. Roman je utemeljen kot potrditev spomina, ki človeka rešuje pred nevarnostjo pozabe, kako biti in ostati človek.

Darija Stantić

Slovenski dom, naš drugi dom

ALPINISTIČNI ČETRTEK V SLOVENSKEM DOMU

Z izjemno zanimivim predavanjem slovenskega alpinista iz Kamnika Marka Prezelja, dvakratnega dobitnika Zlatega cepina Piolet d'Or, se je 15. marca začel ciklus predavanj Alpinistični četrtek v Slovenskem domu. Pobudnik predavanj je urednik založniške hiše Libriçon iz Zagreba Željko Žarak.

Alpinist in fotograf Marko Prezelj je začel plezati leta 1982. Seznam njegovih smeri in plezalskih partnerjev je impresiven ter se ga umešča v sam vrh svetovnega alpinizma. V Slovenskem domu je ob veličastnih fotografijah in ob glasbeni podlagi predaval o svojih vzponih v minulih petih letih v Patagoniji, Aljaski, Tibetu, Pakistanu, Nepalju, Indiji in Norveški. Marko Prezelj je dobitnik številnih mednarodnih priznanj,

med njimi najbolj prestižnega alpinističnega priznanja Zlatega cepina, ki ga dodeljuje francoska alpinistična zveza. Prvič ga je prejel leta 1991, drugega pa so mu namenili za tri odprave v letu 2006, a ga je odklonil in pojasnil, da se alpinističnih vzponov ne da ocenjevati. Opozoril je tudi na pretirano tekmovalnost med alpinisti.

Predavanje v Slovenskem domu je Prezelj sklenil s povabilom hrvaškim alpinistom, naj obišejo slovenske gore, in z željo, da bi se večkrat srečevali.

Začetek alpinističnih druženj

Nabito polna dvorana Slovenskega doma, kajti iskal se je sedež več, je pokazala, da za slovenski alpinizem vlada veliko zanimanje. Pobudnik dogodka Željko Žarak je napovedal, da bo pred poletjem še eno predavanje, v drugi polovici leta pa sta predvideni še dve. Žarak se je za sodelovanje zahvalil predsedniku Slovenskega doma in SSNM MZ Darku Šoncu, tajniku Hrvaške planinske zveze Darku Berljaku, Marku Vukoviću iz planinskega društva Velebit ter portalu alpinizam.info.

Agata Klinar Medaković

OBRAZI TIBETA V DVORANI SLOVENSKEGA DOMA

V prostorih našega društva smo 30. novembra za hip začutili skrivnostni Tibet. Ob fotografijah Tomislava Markovića so o vtisih s potovanja po tej deželi spregovorili člani Hrvaškega planinskega društva Pliva. Tibet so obiskali septembra, skupaj s slovenskimi pohodniki in v organizaciji slovenske agencije TrekTrek.

Potovanje se je začelo v Lhasi, glavnem mestu Tibeta. Tam so pohodniki prebili tri dni in se z izleti po mestu in okolici privajali na redkejši zrak. Večina samostanov namreč leži na višini 3.600 metrov. Nato so se odpravili na zahod, se ustavljali na razglednih točkah, tudi pri Turkiznem jezeru, ki jemlje dih, ter po nekaj dneh prispeli do vznožja svete gore Kailaš, kamor že tisočletja romajo pripadniki štirih verstev: budizma, hinduizma, bona in džainizma.

V enem najsvetejših krajev

Na poti so srečevali romarje, opazovali njihove srečne obraze in spremljali njihov obred slačenja delov oblacil, ki simbolizira smrt, in hojo po predorih med stenami, ki simbolizira ponovno rojstvo. Naposled so prispeli do prelaza Drolma La na višini 5.636 metrov. Tam so doživeli pravi festival barv in molitvenih zastavic. V tem mističnem ozračju so med relikvijami tudi sami pustili nekaj predmetov, ki so jih prinesli s sabo. Obiskali so tudi samos-

tan Rongbuk ob vznožju Mt. Everesta. Čudovita narava, rdeče stene, razrušene in opuščene zgradbe starih kraljestev in sledovi ljudi, ki so nekoč živeli tukaj. Vse to smo podoživeli ob gledanju fotografij, saj je avtor na potovanju po Tibetu v objektiv ujel detajle obrazov, narave, sreče, bolečin in trpljenja. Dvorana je bila nabito polna, stolov je bilo premalo, obiskovalci so predavanje spremljali tudi stoje, da bi le lahko uživali v Tibetu.

Miroslava-Maria Bahun

RAZSTAVA ŠOPKOVE USTVARJALNOSTI

**Ustvarjalna delavnica Šopek še naprej ne-
trudno ustvarja. Razstave za božične in veli-
konočne praznike so že tradicionalne in med
člani našega društva vedno lepo sprejete. Tako
je bilo tudi lani decembra in letos marca.**

Marljive članice ustvarjalne delavnice Šopek in njihov vodja Jakob Šimunovič si prizadevajo, da bi bile njihove stvaritve pravi okras in izziv za obiskovalce razstav. Delavnica deluje že sedem let in ji delovne vneme ne zmanjkuje. Ravno nasprotno. Zdi se, da merila za izdelavo čudovitih ročnih del postajajo vedno bolj stroga. Razstavljeni predmeti so zdaj že mojstrovine pravih umetnikov.

Slovenski dom, naš drugi dom

Veseli in zahtevni umetniški pristopi

Za božič je bilo pripravljenih veliko veselih in bleščečih okrasnih aranžmajev, adventnih okrasov in šopkov. Vse te stvaritve so bile na ogled na razstavi, ki je bila 9. decembra lani. Velikonočna razstava, ki je bila 23. marca, pa je bila prepolna poslikanih in okrašenih pirhov, poslikanih steklenih predmetov ter seveda šopkov iz pomladanskega cvetja. Tako se tudi spodobi za delavnico, ki se imenuje Šopek. Navdušenje in pohvale številnih obiskovalcev so požele tudi nove tehnike okraševanja pirhov.

Tako dober odziv je razveselil ustvarjalke in njihovega vodjo ter jih navdal z novo vneto, zato lahko tudi v prihodnje pričakujemo podobne dogodke v našem domu.

Stanka Novkovič

O POUKU SLOVENŠČINE IZ PRVE ROKE

Slovenski dom v Zagrebu je zelo prijeten kotiček v centru mesta. Tu potekajo srečanja, razstave in predavanja za vse Slovence, ki živijo v Zagrebu. Slovenski dom je odprt za vse, ki želijo spoznati Slovenijo, slovensko kulturo pa tudi slovenski jezik. V knjižnici Slovenskega doma je tečaj slovenskega jezika, a voditeljica je prijazna in ljubka mlajša gospa Marja Crnković, profesorica slovenščine. Tečaj se začne vsako leto jeseni za začetnike in za tiste, ki že imajo predznanje. To je res prijatna in ljubka družba peščice udeležencev (7 do 9), večino-

ma žensk. Na tečaju uporabljamo učbenike slovenskega jezika s Filozofske fakultete v Ljubljani. Vsi tečajniki so zelo prijazne osebe različnih življenjskih obdobij in profilov. S profesorico Crnković smo zelo zadovoljni, pa tudi ona z nami. Lepo je na koncu ure, ko nam gospa Crnković pove, da smo zelo pridni, in da se bomo ponovno srečali čez teden dni.

B. Sekulič

Vsem, ki jim je slovenski jezik materinski jezik in ki nimajo možnosti, da bi ga govorili v družinskem ali širšem krogu, je tečaj v Slovenskem domu enkratna priložnost za pogovor o sodobnih in zanimivih temah, za učenje slovnice in ohranjanje vezi s kulturo in z ozemljem naših prednikov ...

Miljenka Mihaljevič - Mose

KONZULARNA POMOČ IZGNANCIEM

Šestega marca sta konzul Gregor Klemenčič in Ivanka Filipan s slovenskega veleposlaništva v Zagrebu prišla v Slovenski dom in tam izgnancem 1941–1945 izdajala izjave, s katerimi upravnim enotam v Sloveniji dokazujejo, da so še živi. Izjave so potrebne

zaradi dobivanja doživljenjske mesečne

rente. Izgnanci so bili zelo veseli in zadovoljni, saj jim izjav ni bilo treba pridobivati pri hrvaških organih v Zagrebu in še tam čakati in plačevati. Ta dan smo se družili v klubu Naša dežela. Da je vse potekalo nemoteno in uspešno, so pripomogle tudi članice Slovenskega doma Ivanka Nikčević, Marija Manestar in Jozefa Bogolin. Prijetnemu druženju so se pridružili tudi predsednik Slovenskega doma Darko, gospa Mira in organizator Slavko.

Kras

Slovenski dom, naš drugi dom

ZBOR BREZ ZBOROVODJE NI ZBOR

Do zdaj sem o pevskem zboru Slovenskega doma v Zagrebu v glavnem pisala tako, da sem opisovala njegove nastope, repertoar, pa kje vse je bil in kaj vse je doživel. Cilj tega prispevka pa je, da vas seznanim z najnovjšim »kadrovanjem« v zboru in predstavim Ivico Ivanovića.

Saj veste, da nas je lani po trinajstih letih vodenja zapustil naš dolgoletni zborovodja Franc Kene in da smo nato k sodelovanju povabili Anamarijo Šimičić, ki pa nas je po kratkem času vodenja zaradi svojih številnih obveznosti prav tako zapustila. Ker pa zbor brez zborovodje ni zbor, smo konec leta 2011 poiskali novega zborovodjo, Ivico Ivanovića. Zbor zdaj že marljivo vadi pod njegovim vodstvom, obnavljajo se stare pesmi in učijo nove. Pevci smo novega zborovodjo sprejeli z velikim upanjem in zaupanjem in prvi vtisi pevcev so, da »človek zna znanje«, da je pedanten in da se lahko od njega veliko naučimo. Prvi nastop, ki ga bo imel zbor pod novim vodstvom, bo na reviji pevskih zborov Primorska poje, o čemer pa bomo poročali v naslednjem Novem odmevu.

Kdo je naš novi zborovodja?

Ivica Ivanović se je rodil 24. 10. 1968 v Zagrebu, kjer je tudi končal

osnovno in srednjo šolo, nato pa še glasbeno akademijo – oddelek za glasbeno kulturo. Zaposlil se je v prosveti, najprej v osnovni šoli v Zagrebu, kmalu nato pa še v novomeški glasbeni šoli Marjana Kozine, kjer je bil več kot deset let učitelj harmonike. V tem času se je odlično naučil govoriti po slovensko. Nato je bil občasno angažiran kot učitelj harmonike v Brežicah, zadnjih šest let pa je zaposlen v Glasbeni šoli Rudolf Matz v Zagrebu kot učitelj harmonike in zborovodja. Poleg tega vodi tudi mešani pevski zbor pri cerkvi Marije Pomočnice na zagrebški Knežiji.

In kašni so zborovodjevi prvi vtisi o zboru? »Zelo pozitivni. Zbor je sestav-

ljen iz ljudi, ki se radi družijo in ki so že po svoji naravi 'veseljaki'. Sprejeli so me z odprtim srcem in velikim zaupanjem in upam, da ga bom s svojim delom opravičil. Kmalu nas pričakuje tudi prvi nastop. Želim si, da bi še naprej delal v tem veselem ozračju, ki preveva v zboru, da bi pridobili še kakšnega člana in da bi kakovost zbora dvignili na še višjo raven,« pravi Ivanović. Dodaja še, da se že po tako kratkem času počuti kot del slovenske skupnosti na Hrvaškem. Kot pravi, je navezal dobre stike tako s predsednikom in tajnico Slovenskega doma, Darkom Šoncem in Miro Bahun, kot z Ivanko Nikčević in vsemi drugimi člani zbora.

Irena Hribar–Buzdovačić

PREDSTAVITEV ZBIRKE KRISTALOV, POLDRAGIH KAMNOV IN FOSILOV

Dolgoletni član Slovenskega doma Bojan Kožar je 21. decembra predstavil zbirko kristalov, poldragih kamnov in fosilov, v surovi obliki in v obliki nakita.

Ogledali smo si tudi kamne za kristaloterapijo, ure na ahatnih ploščicah, rožnati kamen, ametist in podobno. Vsi ti predmeti so lepa izbira za darilo, zato ni nič nenavadnega, da je bilo zanimanje za predstavitev, ki je potekala v predprazničnih dneh, res veliko. Prav prijetno je bilo opazovati obiskovalce, predvsem ženske, ki krožijo okoli miz in si ogledujejo ponudbo. Razumljivo, največ zanimanja je bilo za razstavljeni nakit. Tega obiskovalci niso le opazovali. Tako moški kot ženske so

se odločili tudi za nakup, moški predvsem za darilo, ženske pa tudi zase. Na druženju ob prelepih kristalih, kamnih in fosilih so se rojevali tudi predlogi za podobne dogodke v prihodnje.

Mira

MARIBORČANKE SO NAM ZAPELE

Ženski pevski zbor Glasbene matice Maribor je 30. marca v Slovenskem domu pripravil celovečerni koncert. Pobudnica gostovanja je bila Alemka Arsenović, Zagrebčanka, ki že petdeset let živi v Mariboru in je zelo dejavna v mariborskem družabnem življenju.

V zboru Glasbene matice Maribor poje 44 deklet in žena. To je kar lepo število pevk in res je bilo kaj videti in slišati... Pod taktirko mlade zborovodkinje Zsuzse Budovari Novak so nam pevke z lepimi glasovi zapele štirinajst zelo raznovrstnih skladb. Najbolj so nas ganile domače slovenske pesmi, predvsem Po jezeru bliz Triglava, Kako bom ljubila in Njega ni... Na sporedu je bila tudi živahna hrvaška pesem Kolo. Slišali smo tudi nekaj umetniških skladb, denimo Ples kralja Matjaža, in nekaj popularnih popevk, na primer Ne čakaj na maj, ter tudi pesmi v tujih jezikih, kar je bilo tudi vredno občudovanja. Program koncerta je bil sestavljen tako, da so se menjavala tako raz-

lična razpoloženja, od veselja do žalosti, kot različni ritmi, od počasnih do poskočnih melodij. Glasbene točke so povezovale recitacije nežnih in lepih pesmi, ki jih je napisala članica zbora Dragica Vohar, recitirale pa so jih ostale pevke. Kot začimbo smo slišali še boben, ploskanje in topotanje, tako da se je zgodila prava mala pevsko-odrska predstava.

Rože na rožicah

Koncert je potekal na dišeč pomladni večer, pevke so imele na svečanih oblekah za okras rože, pa tudi same so bile s prijaznimi obrazi videti kot rožice. To je v pozdravnih in zahvalnih besedah omenil tudi predsednik Slovenskega doma Darko Šonc. Publika, zvesti člani Slovenskega doma, je hvaležno in z velikim aplavzom nagradila uspešen nastop in naposled še skupaj z zborom zapela pesem Lipa.

Vsako gostovanje naših rojakov, najsi bo iz Slovenije ali od drugod, nas vedno razveseli in gane, konča pa se z lepim druženjem in obljubami o vnovičnem snidenju. Tako je bilo tudi tokrat. Skupaj smo peli in se veselili, na koncu pa se od novih prijateljic poslovili s toplim občutkom, da se bomo še dolgo spominjali tega večera.

Vasiljka Tovarloža

LETNI ZBOR IZGNANCEV

Na letnem zboru Krajevne organizacije društva izgnancev Slovenije Zagreb (KO DIS), ki je bil 31. marca v Slovenskem domu, smo pregledali izkupiček lanskega leta, naredili načrt za leto 2012, se veselili visokih gostov in uživali v kulturnem programu.

Kulturni program je vodil Ivica Kunej. Recital je pesmi iz izgnansko tematiko Dolga pot, V spomin izgnancem in Nekrolog. Avtor pesmi je Franc Živič iz Globokega. Pevski zbor Slovenskega doma je zapel štiri pesmi (Viharnik, Rasti, rasti rožmarin, Da sem jaz ptičica in Dajte mi zlatnih strun), Zoran Šonc pa je na klavirju zaigral Konjuh planinom, Chopinovo Nostalgijo in Kje so tiste stezice.

Zahvala za podporo in razumevanje

Udeležence zbora so pozdravili podpredsednik Slovenskega doma Franc Strašek, predsednica Društva izgnancev Slovenije (DIS) prof. Ivica Žnidaršič, ki je spregovorila o delovanju društva, ter nekdanji poslanec in predsednik Demokratske stranke dela Franc Žnidaršič, ki je orisal razmere v Sloveniji. Predsednik KO DIS Alojz Kramar se je vsem zahvalil za prizadevanja, pomoč in podporo. Poudaril je tudi, da je Slovenski dom pravo bogastvo za delovanje Slovencev v Zagrebu.

Za nemoten potek letnega zbora je skrbelo delovno predsedstvo, ki so ga sestavljale Marinka Jocić, Marija Manestar in Jozefa Bogolin, zapisničarko pa je bila Ana Marić. Predsednik Kramar je poročal o delu v minulem letu in izrazil upanje, do bo tudi v letu 2012 program tako bogat in uspešen. Blagajniško poročilo je podala Jozefa Bogolin, poročilo nadzorne komisije pa Marinka Jocić.

Povabilu na letni zbor KO DIS Zagreb so se odzvali tudi predsednica KO DIS Čatež ob Savi in naša stalna gostja Jožica Stezinar, predsednik KO DIS Artiče Karl Levak in člani še nekaterih sosednjih KO DIS - Ivan Veble, Albert Račić, Simona Zupančič in Franc Živič. Navzoči so s ploskanjem pozdravili člana Slovenskega doma, ki predstavljata Hrvaško v Mednarodnem odboru izgnancev in beguncev, Mladena Veličkovića in Franca Straška.

Po zboru je sledilo družabno srečanje z obujanjem spominov na težka izgnanska leta.

Kras

ZAKAJ IZGNANSKO DRUŠTVO

Pogosto slišimo vprašanje, kaj je vloga Društva izgnancev Slovenije (DIS). Tu so odgovori:

- Društvo skrbi za ohranjanje zgodovinske resnice o genocidu nad Slovenci v letih 1941-45.
- DIS je organizacija, ki opozarja na obnavljanje nacizma v Evropi.
- Izgnansko društvo je edina organizacija, ki vztraja, da mora Nemčija plačati odškodnino Sloveniji
- Smo edini, ki skrbimo za vse žrtve vojnega nasilja iz obdobja 1941-45, ne samo za izgnance
- DIS ima svoj časopis, izdaja knjige, ima svoj informacijski center.
- Društvo je sodelovalo pri nastanku Muzeja slovenskih izgnancev na rajhenburškem gradu v Brestanici pri Krškem, ki prerašča v evropski muzej izgnancev.
- DIS je priznan v Evropi in se povezuje z drugimi evropskimi izgnanci.
- Po zaslugi našega društva tudi Evropa spoznava dejstva o nasilju nad Slovenci v letih 1941-45.

Slovenski dom, naš drugi dom

PETKOV SREČANJA PO NOVEM BOLJ ZGODAJ

Druženj na prvi petek v mesecu se običajno udeležujejo isti ljudje. To pomeni, da so vedno starejši. Zato so sklenili, da se srečanje začne ob 18. uri, saj se bojijo teme... Vendar bo od maja najprej spet ob 19. uri. S spremembo časa so vsi zadovoljni.

Poglejmo, kaj se je dogajalo na zadnjih petkovih srečanjih. Šale so bile vedno na prvem mestu, posebej Francove. Tako se je dokazal ne le kot muzikant ampak tudi kot »vicmohar«. Muziciral je na kar dva inštrumenta. Ko pa je doma pozabil harmoniko, je za glasbo poskrbel Tonček. Ker je Franc kupil še eno harmoniko, se ne bo moglo primeriti, da bi jo pozabil.

Neutrudna Matilda (Jozefa) je vsak prvi petek navduševala v novi obleki - maski. Novembra je krstila vino (kar tri vrste). Degustatorji so za zmagovalno razglasili vino z manj maligani (in več vode). Naslednjič je v vlogi svetega kralja Mihe (Melkiorja) večer popestrila z dobrimi nasveti. Gašper in Boltežar sta se izgubila v zagrebškem prometu.

Januarja smo pričakovali napovedan obisk našega Koširja (Silvina). Ker se ni pojavil, smo ostali brez nastopa, ki bi bil zdravilo za dušo. Vendar je zdravilo

prišlo, ko je predsednik parlamenta prebral novi hrvaško-srbsko-makedonski slovar. Podrobnosti niso za objavo v časopisu. Ker se bo prebiranje nadaljevalo, velja vabilo: pridite in prisluhnite – smeh je zagotovljen.

Na srečanjih se nam je predstavil novopečeni Prlek Zdravko, ki je svoje zdravje dvignil na višjo raven v toplicah Bio terme Mala nedelja. Priporočil je, da obiščemo to novo in zelo prijazno zdravilišče nedaleč od Ptuja. Tam ste z avtom v eni uri.

Zvedeli smo tudi nekaj novega iz zgo-

dovine našega mesta, na primer, da so platane na Zrinjevcu stare 140 let in da je prvi zagrebški tramvaj brez sprevodnika začel voziti leta 1966.

Reševali smo tudi nagradne uganke. – Kaj je na fotografiji? Obmejni kamen na južni strani starega Savskega mosta. (uganila Marija M.) – Koliko vogalov je nekoč imel robček? Pet. (Ko smo si kot otroci brisali nos z roko.)

Februarski prvi petek smo morali preložiti, ker nas je zametel sneg. Zato je bilo marčno srečanje še večje in bogatejše. *Kras*

SLOVO OD STAREGA LETA

Tako kot vsako leto, smo se tudi konec lanskega decembra zbrali na prednovoletnim srečanju. Osemindvajsetega decembra smo se poslovili od leta 2011 in izrekli dobrodošlico letu 2012!

Prednovoletno srečanje je namenjeno sproščenemu druženju, da se malo poveseimo, zaplešemo in pogovorimo, da si vzamemo čas za vse tisto, česar sicer ne utegnemo. Za razpoloženje sta poskrbela Branko in njegova hči. Z inštrumenti sta nam pričarala velik ansambel. Res pa je, da sta muzikanta nekoliko zamudila, saj sta se zmotila in bila prepričana, da je srečanje naslednji dan. K sreči sta le prišla in nič ni bilo zamujenega!. Za jedačo in pijačo je bilo poskrbljeno, tako da smo lahko sproščeno poslušali glasbo, plesali, se hecali in veselo pričakali nov dan.

Mira

SLOVENSKI DOM KARLOVEC: PREDAVANJE O REKI, KI PIŠE NEŠTETO ZGODB

V karlovškem društvu je prof. dr. Mirko Butković pripravil še eno nepozabno predavanje, slovenski kulturni praznik pa so člani društva obeležili v družbi ilustratorke Mojce Svetic Radočaj in mlade kitaristke Monike Svetic Radočaj.

Profesor Butković nas je 29. novembra s predavanjem in dokumentarnim filmom popeljal po bistri lepotici Kolpi, ki se na svoji poti od izvira blizu Osilnice prek Kostela, Kočevske in Bele krajine do Karlovca preliva čez več kot petdeset kamnitih jezov. Mejna reka Kolpa s svojo potjo piše nešteto zgodb. Izjemna naravna pestrost je tu nedotaknjena. V njej najdemo zatočišče številne živalske in rastlinske vrste. V gozdovih ob reki je veliko vrst divjadi, tu so svoj dom našle številne redke ptice. Skozi stoletja so nastajali vasice, mlini, žage, gradovi. Na celotnem območju je ohranjena slikovita kulturna krajina, ob zgornjem toku reke je pokrajina zdravilna za telo in dušo. Poučno popotovanje se konča v karlovškem mestnem jedru.

Večer po filmu je potekal v prijetnem druženju številnih obiskovalcev.

Praznovanje z ilustratorko in glasbenico

V likovnem salonu Šestić mestne knjižnice Ivan Goran Kovačić je bila 1. februarja odprta razstava ilustracij profesorice likovne umetnosti Mojce Svetic Radočaj. Ta je v tandemu s pesnico Zvezdano Majhen ilustrirala za več otroških revij in šest knjig, v katerih prisrčne ilustracije harmonično dopolnjujejo besedilo in izzivajo otroško domišljijo, ki igra pomembno

vlogo v razvoju mladega človeka.

Razstavo ob slovenskem kulturnem prazniku je odprl predsednik društva Silvin Jerman. O pomenu praznika je spregovorila Frida Biščan. Poudarila je, da smo edini narod, ki praznuje kulturni praznik, s katerim ne obeležujemo samo klasika naše književnosti, ampak celotno slovensko kulturo.

V glasbenem programu je nastopala učenka glasbene šole Monika Svetic Radočaj s tremi skladbami na kitari (Valčkom Matea Carcassija, Wilson's Wildom neznanega avtorja in Klubu Janeza Bitenca). Učenkina mentorica je Tena Bunčić. Po kulturnem dogodku se je nadaljevalo prijetno druženje ob zakuski.

Razstava je bila na ogled do 15. februarja, obiskali so jo tudi učenci več karlovških šol.

Marina Delač-Tepšić

BAZOVICA REKA: ZAŽIVELO POUČEVANJE SLOVENŠČINE V VRTCU

V vrtcu Mlaka na Potoku, v reški četrti, kjer tradicionalno živi veliko Slovencev, se je konec lanskega leta začel pouk v slovenščini. Vesna Katić, ki je sodelovala pri pripravi programa, in Zvezdana Srok, ki slovenščino poučuje, sta dovršen del otroških let preživeli v Slovenskem domu KPD Bazovica.

Hrvaška zakonodaja narodnim manjšinam omogoča izobraževanje v svojem jeziku tudi na predšolski ravni. Rojakom na Reki in v Primorsko-goranski županiji je bila ta možnost večkrat predstavljena v mesečnem biltenu Kažipot, a ni bilo odziva. V prepričanju, da bi staršem veljalo ponuditi program slovenščine ob samem vpisu v vrtec, sta uradno pobudo za učenje slovenščine v javnih vrtcih leta 2009 v imenu svetov slovenske narodne manjšine Mesta Reka in Primorsko-goranske županije dali takratni predsednici Dušanka Gržeta in Marjana Mirković. Oba sveta sta ob koncu mandata junija 2011 za ta projekt namenila tudi manjšo donacijo za nakup učnih pripomočkov in ustreznega gradiva. Da bi pobudo podkrepila s podatki, sta sveta jeseni 2010 v sodelovanju z rojakinjo Vesno

Katić, predavateljico na reški učiteljski fakulteti, v vseh vrtcih izvedla anketo za starše in vzgojiteljice. Odzvalo se je več kot tisoč staršev od dobrih tri tisoč vpisanih malčkov in 33 staršev, večinoma slovenskega rodu, je izrazilo zanimanje za program v slovenščini. Po anketi, ki je prinesla tudi podatke o vzgojiteljicah z znanjem slovenščine, je bilo pričakovati, da bo septembra 2011 učenje slovenščine uvrščeno v dejavnost dveh reških vrtcev, na Mlaki in Pečinah. Program, pripravljen v sodelovanju z Vesno Katić in v okviru projekta Slovenska informativna točka Si-T, pa se je naposled začel uresničevati šele decembra, a le v vrtcu Mlaka.

Skromni, a zaneseni začetki

Po besedah ravnateljice predšolske ustanove Reški vrtec Gordane Rena se je zaradi odhoda v šolo zmanjšalo število sprva prijavljenih otrok. Napovedala je, da bodo program javno predstavili v aprilu, mesecu odprtih vrat, in do tedaj zagotovili tudi vse potrebno za nemoten potek, od računalnika do slikanic in drugega gradiva. Za zdaj je vse prepuščeno prizadevni vzgojiteljici slovenskega rodu Zvezdani Srok, ki dvakrat na teden jezik poučuje v obliki tečaja in s skromnim osebnim gradivom, a z veliko žara in zanesenosti. Znanje in ljubezen do slovenščine ji je prenesla njena mati, Ružica Kozem Čubić, režiserka, igralka, pevka in vsestransko aktivna članica društva v prvih desetletjih delovanja.

Marjana Mirković

Slovenci na Hrvaškem

AJDA UMAG: SLOVENSKI KULTURNI PRAZNIK V MESTNI HIŠI

Umaška Ajda, ki je najmlajše slovensko društvo v Istri, in Svet slovenske nacionalne manjšine mesta Umag sta na predvečer kulturnega praznika pripravili slovesnost v umaški mestni hiši. Kljub hladnemu in vetrovnemu vremenu se je zbralo veliko ljudi, tako Slovencev iz Umaga in bližnjih krajev, kot predstavnikov drugih nacionalnih manjšin in Mesta Umag.

Na prvem praznovanju slovenskega kulturnega praznika smo v ospredje postavili življenje in delo največjega slovenskega pesnika. Posebej je treba pohvaliti vodjo literarne skupine Majdo Vlačič, ki je pripravila in vodila program. Izredno zanimivo

in slikovno usklajeno pripoved smo tematsko dopolnili z recitacijami Prešernovih pesmi Kam, Povodni mož, Vrba, Magistrale, Krst pri Savici (Uvod), Nezakonska mati ter nazadnje z Zdravljico. Poudarili smo pomen pesnikovega dela in domoljubja za vse Slovence, še zlasti pa

tiste, ki živijo v zamejstvu. Za konec je vokalna skupina zapela znano slovensko narodno pesem Kje so tiste stezice in kmalu se ji je pridružila cela dvorana. Ogledali smo si tudi ponatis originalne izdaje Prešernovih Poezij.

Po proslavi nas je predsednica Vlasta Grgič povabila v preddverje na zakusko, ki so jo pripravile pridne članice kulinarne skupine. Manjkala ni niti orehova potica. Ob dobri hrani in pijači smo kmalu tudi zapeli in nadaljevali prijetno druženje.

Božično–novoletni sejem

Na prazničnem sejmu, ki ga vsako leto pripravi Mesto Umag, je lani prvič sodelovalo tudi naše društvo. Tako se je Ajda predstavila svojim someščanom. Kljub temu, da smo še zelo mlado društvo in za pripravo kakšnega večjega nastopa nismo imeli dovolj časa, smo na okrašeni stojnici ponudili vse vrste potic,

kolačev, medenjakov in drugih piškotov, ki smo jih pridno napekli, imeli pa smo tudi sušeno sadje in domač teranov liker. Odziv je bil odličen in vsi so se strinjali, da so »te naše Slovenke« odlične kuharice. Slaščice so bile naprodaj za simbolične zneske, zbrana sredstva pa smo izročili mestnim oblastem, za humanitarne namene. Tako smo tudi mi prispevali k čarobnemu božičnemu vzdušju.

Irena Blažič

DRUŠTVO SLOVENCEV LABIN: RAZSTAVA IDRIJSKE ČIPKE

Labinsko društvo je konec lanskega leta pripravilo razstavo idrijske čipke, v spomin na pokojno članico Silvo Sedej, ki je končala čipkarsko šolo v Idriji. Na razstavi je bilo največ čipk iz njene zasebne zbirke, nekaj pa so jih prispevali člani društva, ki so čipko podedovali od svojih staršev.

Razstava je bila na ogled od 9. do 11. decembra v prostorih društva in šahovskega kluba. Razstavljeni so bili prti, prtički, posteljina in oblačila ter pribor za izdelavo čipke: pletena košara - jerbas, bula, bucke, kleklji, načrti za izdelavo čipke -papirci, sukanci - cvirni raznih vrst in barv. Predsednica društva Silva Šutar Vujičić je na otvoritvi povedala, da so razstavljene čipke in pribor v Labin prinesle žene rudarjev iz Idrije. Ti so iz Idrije v Labin prihajali zaradi službe v rudniku premoga. Izdelovanje čipk je v težkih socialnih razmerah prinašalo rudarskim družinam nekaj dodatnega zaslužka. Idrija pa je po svetu zaslovela ne le po živem srebru, ampak tudi po znameniti idrijski čipki.

Ta umetnostna obrt predstavlja rokodelske spretnosti in prehaja v območje pravcate likovne ustvarjalnosti in ornamentike. V Idriji ima več kod tristoletno tradicijo. Klekljanje zahteva veliko znanja, ročnih spretnosti in veliko ur potrpežljivega dela. V Sloveniji in svetu postaja vse bolj cenjeno. Ohranja se po zaslugi čipkarske šole in vsakoletnega čipkarskega festivala. Ta v Idriji poteka zadnji teden v avgustu že od leta 1955.

Otvoritve razstave se je udeležil tudi župan Labina Tulio Demetlika. Pozdravil je vse navzoče in dejal, da ima naš kraj z Idrijo zelo dobre stike. Med gosti so bili tudi predstavniki drugih nacionalnih manjšin.

Slovo od novega leta

Člani društva smo se konec decembra poslovili od starega leta na družabnem srečanju, ki smo ga pripravili v Ripendi pri Labinu. Da bi bila slovo od starega leta in dobrodošlica novemu letu čim bolj vesela, smo se ob zvokih glasbe tudi zavrteli in zapeli. Upajmo, da se nam bo uresničil vsaj delček tega, kar smo si zaželeli.

Silva Šutar Vujičić

ISTRA PULJ: MIKLAVŽEVANJE IN BOŽIČNI KONCERT

Res je, da smo že globoko v letu 2012, toda nekatere pomembnejše dogodke prejšnjega leta bi puljsko društvo rado podelilo s člani ostalih društev na Hrvaškem. Zato nekaj podrobnosti o nadvse uspešnem in odmevnem božičnem koncertu ter o prvem miklavževanju.

Miklavž je naše otroke obiskal prvič. V prostorih galerije se je zbralo lepo število otrok, kar 45 jih je bilo. Tisti, ki obiskujejo pouk slovenščine, so se pod vodstvom učiteljice Dragice Motik pripravili na nastop z recitacijami in pesmicami. S ponosom so pokazali, da poleg hrvaškega zelo dobro obvladajo tudi slovenski jezik. Prvič so nas obiskali tudi predstavniki bralne značke. Že dalj časa sodelujemo z Igorjem Longyko, ki nam je tudi priskrbel slovenske knjige za otroke, tokrat je s seboj pripeljal slovenskega pisatelja Toneta Partljiča, ki je s svojimi veselimi zgodbicami razveselil tako otroke kot odrasle.

Glasba nas bogati

Prvi božični koncert smo pripravili predlani; takrat sta nastopila naš pevski zbor in naša vokalna skupina Encijan. V

zadnjem letu sta v glasbeni sekciji začela delovati še moška klapa Histri in ženska vokalna skupina Tilia, kar je latinsko ime za lipo. Tako smo lahko načrtovali še pestrejši koncertni program. Uvod v dogodek je bil intervju s predsednico društva Klaudijo Velimirovič v Glasu Istre. Povedala je, da bo koncert v obnovljenem muzejsko-galerijskem prostoru Sveta srca v Pulju, ki je namenjen dogodkom višje kakovosti, in da društvo Istra ta koncert podarja kot božično darilo someščanom iz Pulja in Istre v zahvalo za skladno sožitje.

Koncert, ki je bil 18. decembra, je osmislila naša dirigentka Paola Stermotić. Pri izvedbi dogodka in čudovite scenografije, ki je očarala obiskovalce in nastopajoče, ji je pomagal predsednik zbora Branko Velimirovič.

Vrhunski in nekoliko mističen program

Uvodoma je moška klapa Histri izvedla gregorijanski koral Puer natus, nadaljevala je ženska vokalna skupina Tilia s štiriglasno pesmijo Ura je polnoči. Korepetitorica Tea Siladi je na klavirju mojstrsko izvedla Air iz suite v D-duru J. S. Bacha. Pevski zbor Encijan je med prihodom na oder zapel lepo božično pesem v hrvaščini O pastiri čudo novo. To pesem in pesem Poslušajte vsi ljudje je z nastopajočimi zapela tudi publika.

V nadaljevanju je Zdenka Višković Vukić deklamirala svojo Molitev, Danica Krajnc V zimskem dnevu Desanke Maksimović, Anamarija Grobiša pa poe-

zijo v prozi Prihaja božični večer.

Nastopil je tudi naš prijatelj, glasbenik, citrar Peter Napret. Pri pesmi O jaslice borne ga je na violini spremljal Silvano Kalagac, solistični del pa je zapela Jasmina Ilić Draković, ki poje v skupini in zboru Encijan. Na koncertu je kot gostujoči zbor nastopil MePZ Matko Brajša Rašan iz Pulja pod vodstvom dirigentke Tatjane Merkl, ki je praznoval 60. obletnico delovanja. Zapeli so 'Oče naš in Hajd' na ples. Imeli smo tudi gosta iz Mehike, kitarista Alejandra Cordova, ki ga je ljubezen pripeljala v Pulj. Zaigral je skladbo Campo skladatelja Manuela Panceja. Vokalna skupina Encijan je pri izvedbi Jingle bellsa, Tourdiona in Aleluje publiko spodbudila k ploskanju v ritmu pesmi. Zbor in skupino je med koncertom na kitari spremljal še en naš dragi prijatelj, Alen Bellulo in član zbora Franko Strmotić na bongosih. Ave Maria, ki jo je v 16. stoletju napisal Giulio Caccini, je pustila prijetno mistično vzdušje. Vse je bilo enkratno. Vsi smo bili eno. Za konec smo s prižganimi svečkami zapeli Sveto noč v štirih jezikih, ob spremljavi Adolfa Koletnika na pozavni, Tee Siladi na klavirju, Silvana Kalagaca na violini, Alena Bellule na kitari in Petra Napreta na citrah.

Ponosni smo na uspeh tega koncerta, še zlasti, ker se je kar trlo obiskovalcev. Regionalna televizija TV Nova je posnetek koncerta kar dvakrat predvajala, na predbožični večer in na Božič. Glas Istre pa je tudi objavil članek z lepimi ocenami.

Ivanka Koletnik

Slovenci na Hrvaškem

DR. FRANCE PREŠEREN ŠIBENIK: PREREZ PLODNEGA LETA 2011

Krepitev sodelovanja s slovenskimi društvi na Hrvaškem in povezovanje z matično deželo sta bila rdeča nit minulega leta. Druženja med drugim pomenijo, da imamo ob prizadevanju za napredek tudi veliko dobre volje za ohranjanje slovenskega izročila, ki je temelj, na katerem stoji prihodnost.

Kako smo se v šibeniškem društvu lani družili in povezovali? V začetku maja nas je obiskal mešani pevski zbor reške Bazovice. Skupaj z našim pevskim zborom Prešernovke in učenci glasbene šole I. Lukačić je nastopil na koncertu v katoliškem domu škofa J. Milete. Druženje je trajalo pozno v noč, ob zvokih ljudskih pesmi naših dveh domovin.

V prepletu slovenske in dalmatinske pesmi je potekala tudi proslava 19. rojstnega dneva naših sosedov, splitskega društva Triglav. Na njihovo povabilo so 14. maja v splitskem mestnem lutkovnem gledališču zapele naše Prešernovke in naši prijatelji, šibeniška klapa Klačarda. Veselo druženje smo nadaljevali v njihovih prostorih. Prav zares škoda, da se ne družimo veliko več.

September povezujemo z začetkom šolskega leta in nove društvene sezone, a tudi koncem nekega obdobja. September je v Šibeniku prepoln dogodkov, mi pa smo se opogumili in v bogato ponudbo prispevali dneve slovenske kulture. Na koncertu v Hrvaškem narodnem gledališču Šibenik sta poleg naših Prešernovk in najmlajših recitatorjev nastopila še ženski pevski zbor iz Globokega in vokalno-instrumentalna skupina brežiške glasbene šole, ki je posebej razveselil z igranjem na citre. Program je povezoval znani radijski voditelj Nikola Urukalo. Gostje so se prepričali, da je morje še vedno slano, vsi skupaj pa, da je najlepši zaključek lepega druženja piknik v

naravi pri naših Tonetu in Vojki. Na dan mesta Šibenika, 16. septembra, smo v mestni knjižnici Juraja Šižgorića z razstavo ilustracij Darje Lobnikar in s predstavitvijo hrvaškega prevoda Jurčičeve Kozlovske sodbe v Višnji gori obeležili 20-letnico samostojnosti Slovenije in Hrvaške. S podelitvijo Gallusovih priznanj za dolgoletno ustvarjanje na področju ljubiteljske glasbe so bile počaščene članice pevskega zbora Prešernovke. Priznanja je podelil predsednik Tabora slovenskih pevskih zborov v Šentvidu pri Stični Jernej Lampret. Predsednik turistične zveze Ivančne Gorice Pavel Groznik pa je predstavil Višnjo Goro in višnjanskega polža ter vse povabil na obisk v Jurčičeve kraje. Lepo je bilo med nami videti pomembne posameznike iz Slovenije, kot tudi zapise v dnevnem časopisju in uradnih straneh mesta Šibenik. Lepo je bilo biti delček mednarodnega projekta Modrost in pravičnost.

Naj se nikoli ne konča zgodba, naj se nit sodelovanja in povezovanja nadaljuje tudi v prihodnje.

Mira Knežević

TRIGLAV SPLIT: OD ČIPKARSTVA DO PLANINARJENJA

V splitskem društvu se je skupina zaljubljenecv v planine in doline začela pripravljati na vzpon na Triglav, skupina spretnih klekljaric pa vneto ustvarja in se je z lepoglavskega festivala čipk vrnila s srebrnimi plaketami.

Petnaesti mednarodni festival čipke u Lepoglavi održao se od 22.09. do 25.09. s podnaslovom Prostoručna čipka – zajednički europski korijeni. Čipku su izlagale čipkarice iz 10 zemalja, iz

Hrvatske i čipkarska sekcija Triglava. Ljubitelji čipaka imali su priliku vidjeti zajednički projekt čipkarica iz Idrije, Lepoglave i Splita – postav izložbe Cvjetni vrt, koji je prenesen iz Idrije. Naša sekcija je imala i posebno izložene čipke u budućem muzeju čipke, gdje je i bilo najviše izlagača. Ovog puta smo donijele, pored tradicionalnih bijelih i bež čipaka, i čipke u boji. Htjele smo pokazati kako se na bezbroj načina može koristiti idrijska čipka. Za mene, u stvari, „magija“ idrijske čipke i jest u tome da je samo mašta granica, sve što mogu zamisliti mogu i ostvariti.

Moram se još pohvaliti da smo naše društvo, a i ja osobno, dobili srebrne plakete lepoglavskog festivala. Zlatne plakete dodijeljene su sudinocima festivala za 15 godina, srebrne za 10 godina. Mi smo sudionici zadnjih 7 godina, ali srebrne

plakete smo dobili zbog posebnog doprinosa međusobnoj suradnji i povezivanju čipkarica, kao i za moju inicijativu za

LIPA ZADAR: NA PREŠERNOV DAN NAJPREJ SKUPŠČINA IN NATO KONCERT

Člani zadrškega društva Lipa in njihovi prijatelji so se 10. februarja zbrali v multimedijški dvorani mestne knjižnice. Slovenski kulturni praznik so obeležili z redno letno skupščino in kulturnim programom. S petjem jih je navdušil moški oktet Zven iz Črnuč pri Ljubljani, ki se je v Dalmacijo prebil po izredno slabemu vremenu in snegu.

Zvenovci so pod vodstvom Vinka Jagra izvedli slovenske narodne in umetne pesmi. V kulturnem programu ob Prešernovem dnevu je nastopila tudi Andreja Malta, ki je recitirala svoje pesmi. Slovesnost je polepšal govor Janeza Roglja, tajnika Slovenske izseljenske matice, o slovenskem kulturnem prazniku in njegovemu pomenu za Slovence po svetu.

Bogata dejavnost društva

Na skupščini je o delovanju društva Lipa, ustanovljenem pred sedmimi leti, poročala predsednica Darja Jusup. Kljub temu, da društvo nima prostorov, pisarne

održavanje mednarodne večere. Svako društvo trebalo je donijeti neko tradicionalno jelo, kolač i piće iz kraja iz kojeg

in telefona, se mu je doslej pridružilo 79 od 242 Slovencev, ki živijo na območju Zadra. V mestu jih živi 158. Člani društva se redno sestajajo v prostorih Združenja kapitanov in poročnikov trgovske mornarice, ki so v lasti Tankerske plovidbe, kjer je predsednica zaposlena. Za to se je podjetju tudi zahvalila. Predsednica nadzornega odbora Lipe Katarina Bezić je poročala o finančnem poslovanju. Letno poročilo o delu je podala Marija Lukin. Uvod v bogato dejavnost društva v minullem letu je bila februarska razstava slik z likovne kolonije Maj 2008-2010 Turanj, ki se je udeležujejo člani slovenskih kulturnih društev na Hrvaškem. Spomladi so se člani društva na Mednarodnem dnevu kulturne različnosti predstavili s slovenskimi kulinaricnimi dobrotami, v kulturnem delu programa pa je nastopila

Folklorna skupina Dragatuš iz Dragatuša. V okviru lektorata slovenskega jezika na Filozofski fakulteti v Zadru je Darja Jusup študentom predstavila zgodovino Slovencev na Hrvaškem ter delovanje in pomen Slovenskega kulturnega društva Lipa Zadar. Tudi lani je društvo uspešno pripravilo likovno kolonijo Maj 2011 Turanj, ki se je končala z razstavo in kulturnim programom, v katerem so sodelovali recitatorji, kulturno društvo Maslina in ženska skupina Karmel iz Turnja.

Na slovesnosti ob dnevu evropskih jezikov, ki je lani potekala v Zadru, so se člani Lipe na stojnici slovenskega jezika srečali s slovenskim veleposlanikom Vojkom Volkom. Oktobra so se udeležili vseslovenskega srečanja v Pulju.

Darja Jusup

dolazi i napisati nešto kratko o tome. Svi su bili oduševljeni tom večerom, jer smo tako još po nešto novo naučili jedni o drugima.

(Katica Kaštelan)

Gremo na Triglav!

Že nekaj časa si želimo, da bi v društvu znova zaživela planinska sekcija. Naposled se je to tudi uresničilo, na pobudo zaljubljenecv v planine in doline, ki občasno plezajo po okoliških hribih, Kozjaku, Mosorju in Biokovu. Zares se je začelo 6. novembra, ko so se štirje člani napotili do doma Umberto Girometta na Mosorju, na 868 metrih nadmorske višine, naslednjo nedeljo so pot podaljšali do planinskega zaklonišča Kontejner-Ljuto kame, na 1.055 metrih nadmorske višine, čez teden dni je bila cilj Lugarnica, na 872 metrih. Zagotovo

se vprašate, zakaj vse te priprave?

Ne boste verjeli, pripravljamo se na vzpon na Triglav. Tja se bomo odpravili julija. Za pridobitev kondicije se držimo nasvetov, ki smo jih dobili od prijateljev iz Slovenije, prav oni so nam svetovali naj treniramo po Mosorju. Obljubili so tudi, da bodo naši vodniki z Bohinjske strani preko Kredarice do Aljaževega stolpa na Triglavu. Vzpon naj bi trajal dva dni, prenočili bi na Kredarici. Kot vidite, načrt je super in upamo, da ga bomo tudi uresničili.

Do julija pa se bomo še naprej družili, organizirali srečanja s planinci, morda povabili tudi Stipeta Božića, da nam pripravi kakšno zanimivo predavanje. Še naprej bomo plezali po dalmatinskih stenah, s katerih se širi čudovit pogled na modro morje.

(Ana Šušmelj)

Slovenci na Hrvaškem

NOVA KOORDINACIJA
ZAGREBSKIH
NACIONALNIH MANJŠIN

Predsedniki svetov in predstavniki vseh 18 nacionalnih manjšin v Zagrebu so 12. decembra v mestni hiši v Zagrebu podpisali sporazum o ustanovitvi Koordinacije nacionalnih manjšin Mesta Zagreb za mandatno obdobje 2011-2015.

Sporazum so podpisali predsedniki svetov albanske, bošnjaške, češke, črnogorske, makedonske, madžarske, romske, slovenske in srbske manjšine ter predstavniki bolgarske, italijanske, nemške, poljske, rusinske, ruske, slovaške, ukrajinske in židovske manjšine. V imenu sveta slovenske manjšine je sporazum podpisal predsednik Darko Šonc.

Predsednik koordinacije je postal Zoltan Balaž-Piri, predsednik madžarske nacionalne manjšine v Zagrebu, za podpredsednika pa sta bila izvoljena Raman Fazlievski iz romske manjšine in Raško Ivanov iz bolgarske manjšine.

Nov zakon o registru

„Koordinacija je lahko in mora biti subjekt vsake javne razprave o vprašanih nacionalnih manjšin, pobudnik reševanja manjšinskih problemov in partner vladnim telesom, organizacijam civilne družbe in drugim domačim in mednarodnim organizacijam in inštitucijam v vseh vprašanih, ki so v interesu nacionalnih manjšin“, je poudaril novoizvoljeni predsednik Balaž-Piri. Koordinacija se mora registrirati na osnovi novega Zakona o registru in končno postati pravna oseba, je še rekel Balaž-Piri. Spomnil je, da so bili prvi sveti izvoljeni pred osmi leti, na podlagi ustavnega zakona o pravicah nacionalnih

manjšin. Prva manjšinska koordinacija v Zagrebu je bila ustanovljena na svetovni dan človekovih pravic 10. decembra 2003. Prvi predsednik koordinacije je bil David Orlović (mandat 2003-2007), drugi pa Darko Šonc (mandat 2007-2011).

Na slovesnosti sta navzoče pripadnike nacionalnih manjšin, člane diplomatskega zbora in predstavnike verskih skupnosti nagovorila predsednik Sveta za nacionalne manjšine Republike Hrvaške Aleksandar Tolnauer in poslanec in predsednik zagrebske organizacije SDP-a Davor Bernardić. Tolnauer je med drugim poudaril, da je bogastvo nacionalnih manjšin ogromno in da jih je treba finančno podpirati.

Agata Klinar Medaković/Hina

V ZAGREBSKI KOORDINACIJI TUDI RUSI

Na letošnjih manjšinskih volitvah je bila prvič izvoljena predstavnica ruske manjšine Galina Kovačević, ki je tudi podpisala sporazum o pristopanju h koordinaciji. Na slovesni seji je v kulturnem programu pel zbor ruske manjšine.

SLOVENSKI PREDSEDNIK SPREJEL PREDSTAVNIKE
SLOVENCEV V ZAMEJSTVU

Predsednik Slovenije dr. Danilo Türk je ob slovenskem kulturnem prazniku sprejel predstavnike slovenskih narodnih skupnosti iz Avstrije, Hrvaške, Italije in Madžarske.

Srečanje je potekalo 7. februarja v Ljubljani in se ga je udeležil tudi predsednik Slovenskega doma in Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darko Šonc. Predsednik je uvodoma spregovoril o skupnem slovenskem kulturnem prostoru in poudaril, da je za razvoj tega prostora ključnega pomena slovenščina. Kot pozitiven korak je omenil kompromis o dvojezičnih krajevnih tablah v Avstriji, ki se nadaljuje z razpravo o zakonu o narodnih skupinah. Na Madžarskem, ki je pred kratkim sprejela novo ustavo, je potrebno zagotoviti primerno interpretacijo avto-

tonosti slovenske narodne skupnosti in na tej podlagi poiskati ustrezne praktične rešitve. Arbitražni sporazum s Hrvaško je ustvaril novo klimo v meddržavnih odnosih in prispeval k bolj odprtemu obravnavanju položaja Slovencev, slovenščine in

slovenske kulture na Hrvaškem. Tudi v Italiji je prišlo do določenega izboljšanja politične atmosfere, raven financiranja projektov slovenske narodne skupnosti pa se je kljub finančnim omejitvam ohranila.

(up)

SLOVENIJA – HRVAŠKA: V ZNAMENJU SPOZNAVANJA IN PRIPRAV NA ARBITRAŽO

Obdobje po decembrskih parlamentarnih volitvah so odnose med državama zaznamovale priprave na arbitražo, obdobje po oblikovanju obeh vlad – hrvaška pod vodstvom Zorana Milanovića je prisegla decembra, slovenska pa je bila pod vodstvom Janeza Janše oblikovana februarja – pa je minevalo v znamenju spoznavnih srečanj.

Hrvaška je 9. decembra podpisala pristopno pogodbo z Evropsko unijo. S tem dejanjem se je formalno začel tudi arbitražni postopek za določitev meje med Slovenijo in Hrvaško. Stekli so namreč roki, predvideni v arbitražnem sporazumu, ki sta ga leta 2009 podpisala tedanja premiera Borut Pahor in Jadranka Kosor. V skladu s tem sporazumom bi morali Slovenija in Hrvaška v petnajstih dneh po podpisu hrvaške pristopne pogodbe imenovati tri arbitre s seznama Evropske komisije. Vendar se je postopek zavlekel, saj do skrajnega roka – 24. decembra – seznam še ni bil pripravljen. Zato sta se 10. januarja nova hrvaška zunanja ministrica Vesna Pusić in slovenski zunanji minister Samuel Žbogar, ki je pred imenovanjem nove vlade opravljal tekoče posle, odpravila k evropskemu komisarju za širitev Štefanu Füleju. Teden dni pozneje je bila končno znana sestava arbitražnega sodišča. Po Žbogarjevih besedah bi bil celoten postopek lahko končan do leta 2014.

KDO BO ARBITRIRAL MED SLOVENIJO IN HRVAŠKO?

Arbitražno sodišče ima pet članov. S seznama Evropske komisije sta Slovenija in Hrvaška za predsednika sodišča izbrali Francoza Gilberta Guillaumeja ter Nemca Bruna Simma in Britanca Vaughana Loweja za člana. Hrvaški član je postal strokovnjak za pomorsko pravo Budislav Vukas, slovenski pa Jernej Sekolec, podpredsednik londonskega sodišča za mednarodno arbitražo in član stalnega arbitražnega sodišča v Haagu.

Zastopnici oz. agentki Slovenije pred arbitražnim sodiščem sta predstojnica katedre za mednarodno pravo na ljubljanski pravni fakulteti Mirjam Škrk in pravnica na zunanjem ministertvu Simona Drenik. Slovensko odvetniško ekipo vodi Francoz Allain Pellet, v njej pa so še slovenska pravica Vasilka Sančin, Britanec Michael Wood in Američan Rodman Bundy.

Hrvaški agentki sta predstojnica katedre za mednarodno pravo zagrebške pravne fakultete Maja Seršič in Andrejo Zgombić Metelko z zunanjega ministrstva. Za zastopanje je Hrvaška najela Philippa Sandsa in Jamesa Crawforda iz londonske odvetniške pisarne Matrix ter Američana Paula Reichlerja.

Spoznavna srečanja

Hrvaška zunanja ministrica Vesna Pusić je 25. januarja sprejela slovenskega veleposlanika Vojka Volka, novi vodja slovenske diplomacije Karl Erjavec pa je hrvaškega veleposlanika Svjetlana Berkovića na vljudnostni obisk sprejel 1. marca.

Ministra Karl Erjavec in Vesna Pusić sta se prvič sešla v Bruslju, 27. februarja. Slovenski minister je takrat povedal, da ga je hrvaška kolegica spraševala glede ratifikacije hrvaške pristopne pogodbe in da ji je odgovoril, da Slovenija sicer ne bo prva, ki bo pogodbo ratificirala, a da »ne pričakuje, da bi bila ravno zadnja«. Erjavec je še poudaril, da je pomembno ohraniti prijateljske odnose brez incidentov in napetosti.

Prvi in doslej edini dogodek, ki je v zadnjem obdobju vznemirjal javnost, se je sicer pripetil le dva tedna pozneje, 12. marca, ko je slovenski policijski čoln med rtom Madona in

rtom Savudrija zunaj Piranskega zaliva ustavil hrvaško ribiško plovilo, s katerega so ribiči v morje polagali ribiške mreže. Kot so sporočili s koprskimi policiji, lastnik plovila za ribolov ni imel ustreznega dovoljenja.

Trije obiski Zagreba

Zagreb in slovensko skupnost na Hrvaškem je 9. marca obiskala ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak. Podrobneje o tem obisku pišemo

v rubriki Slovenski dom – naš drugi dom.

Slovenski dom je obiskal tudi zunanji minister Karl Erjavec, med prvim delovnim obiskom Zagreba, 19. marca. Z gostiteljico, hrvaško kolegico Vesno Pusić, sta se na tem srečanju zavzela za srečanje slovenske in hrvaške vlade, na katerem bi – morda še pred poletjem - obravnavali vsa odprta vprašanja. Tu so v ospredju različna stališča glede skladiščenja jedrskih odpadkov nuklearke Krško in terjatev hrvaških varčevalcev do nekdanje Ljubljanske banke. Erjavec je v zvezi s slednjim ponovil, da je treba vprašanje varčevalcev reševati v okviru nasledstva.

Slovenskega ministra sta v Zagrebu sprejela tudi predsednik države Ivo Josipović, predsednik vlade Zoran Milanović in predsednik sabora Boris Šprem.

Delegacija državnozborskega odbora za zunanjo politiko (OZP) pod vodstvom predsednika Jožefa Horvata pa je Zagreb obiskala 15. marca. To je bil prvi obisk OZP na Hrvaškem po 14 letih. Delegacijo je najprej sprejel predsednik sabora Boris Šprem, nato pa se je sešla s člani saborskega odbora za zunanjo politiko, ki ga vodi Milorad Pupovac.

(jit/sta)

Pogovarjali smo se

LJUDMILA NOVAK: SLOVENCIM NA HRVAŠKEM DELUJEJO ZELO ENOTNO

V novi slovenski vladi je skrb za Slovence v zamejstvu in po svetu prevzela Ljudmila Novak. Z ministrico Ljudmilo Novak smo se pogovarjali o

V prvem mesecu po imenovanju ste uspeli prekrizariti celotno slovensko zamejstvo; obiskali ste Slovence v Italiji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem. Kaj so podobnosti in kaj razlike med slovenskimi skupnostmi v štirih državah, ki obkrožajo Slovenijo?

- Med obiski pri slovenskih narodnih skupnostih v sosednjih državah sem ugotovila, da si vse štiri zavzeto prizadevajo za ohranitev slovenske kulture, jezika in identitete. Sem pa spoznala, da na Hrvaškem, za razliko od slovenskih skupnosti v Avstriji in Italiji, Slovenci delujejo zelo enotno ter da na Hrvaškem ni toliko organiziranih struktur, saj se je ta manjšina oblikovale šele v zadnjem času.

Pred oblikovanjem nove slovenske vlade je bilo v varčevalni vnemi slišati tudi predloge za ukinitve urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, z ministrskim položajem vred. S kakšnimi argumenti je bil ohranjen resor, ki je za nas tako pomemben?

- Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu je bil ustanovljen na podlagi zakona o odnosih RS s Slovenci zunaj njenih meja, ki urad tudi ščiti. Pri oblikovanju nove vlade je koalicija spoštovala ta zakon in tako ohranila urad in tudi pristojnega ministra.

Ali nas mora biti strah, da bodo neizogibni varčevalni ukrepi okrnili podporo Slovenije društvom in krovni slovenski organizaciji na Hrvaškem? Bomo morali krčiti programe?

- Varčevalni ukrepi so za Slovenijo v tem trenutku neizo-

gibni in iz solidarnosti bomo pri tem morali sodelovati vsi. Tako bodo varčevalni ukrepi zagotovo posegli tudi na področje financiranja slovenskih manjšin, si pa prizadevam, da ti rezi ne bi bili pregloboki. Verjetno se bo to v neki meri poznalo tudi pri programih, ki jih bo morda treba racionalizirati.

Notranjih trenj v slovenski skupnosti na Hrvaškem praktično ni. Ne le zato, ker se namesto s politiko in ideologijo ukvarjamo predvsem s kulturo, ampak tudi zato, ker pri delitvi denarja veljajo jasna pravila. Se bodo mehanizmi financiranja dejavnosti kaj spreminjali?

- Ne, za zdaj o spremembah mehanizmov financiranja na uradu ne razmišljamo.

Posamezna slovenska društva na Hrvaškem imajo različne težave, za večino pa velja, da se ubadajo s prostorsko stisko in visokimi najemninami. Ali je tu mogoče pričakovati trajne rešitve?

- Na uradu stremimo k temu, da bi za problem prostorskih stisk in visokih najemnin našli trajne rešitve, je pa treba upoštevati, da bo vsaka rešitev izvedena v okviru razpoložljivih možnosti.

Na zakonodajnem področju si že dalj časa prizadevamo, da Slovenija ne bi več umetno delila Slovencev na Hrvaškem - zakon namreč nekatere uvršča med zamejce, nekatere pa med Slovence po svetu. Podpirate naše predloge za ustrezne zakonske popravke?

- Slovensko skupnost na Hrvaškem, tako kot vse druge, opredeljuje zakon o odnosih RS s Slovenci zunaj njenih meja, katerega spremembe in dopolnitve za zdaj niso predvidene.

Slovenski dom v Zagrebu je najstarejše slovensko društvo na tujem. V 83 letih neprekinjenega delovanja je preživelo razpadanje in nastajanje držav, velike politične in družbene spremembe. Kakšna bo po vašem mnenju vloga društva, ko bo tudi Hrvaška postala članica Evropske unije?

- Glede na dosedanje prakse širitve Evropske unije, ko praktično slovenske skupnosti na Madžarskem, v Avstriji in Italiji zaradi tega niso doživele bistvenih sprememb, menim, da se temeljna vloga Slovenskega doma po vstopu Hrvaške v EU ne bo spremenila.

Ponosni smo na Novi odmev, ki izhaja že 17 let. Kakšno je vaše sporočilo za bralce našega glasila?

- Bralcem Novega odmeva želim, da bi bili še naprej zvesti svojim koreninam, identiteti, kulturi in jeziku ter da bi to prenašali tudi na nove rodove. Novemu odmevu pa želim, da bi še dolgo izhajal in imel veliko zvestih bralcev.

EDINA MINISTRICA V JANŠEVI VLADI

Ljudmila Novak, rojena leta 1959 v Mariboru, je po poklicu profesorica slovenskega in nemškega jezika. V politiko je vstopila leta 2000, ko je postala članica sveta Nove Slovenije (NSi). Leto dni pozneje je bila izvoljena za županjo Moravč, leta 2004 pa za evropsko poslanko. Pred štirimi leti, ko je NSi na volitvah doživela velik volilni poraz in ostala pred vrati slovenskega parlamenta, je postala predsednica stranke. Do lanskih predčasnih volitev je stranko tako okrepila, da se je NSi vrnila v državni zbor. NSi je zdaj članica vladnega peterčka, ki ga sestavljajo še SDS Janez Janše, LDGV Gregorja Viranta, SLS Radovana Žerjava in Desus Karla Erjavca. Ljudmila Novak je edina ministrica v 12-članski Janševi vladi. (jip)

JOŽE POGAČNIK: MEDNARODNO UVELJAVLJEN HUMANIST

Slovenist, literarni zgodovinar in teoretik književnosti Jože Pogačnik se je rodil 14. marca 1933 v Kovorju na Gorenjskem, večino službenih let pa je zaradi razmer na ljubljanski Filozofski fakulteti preživel na univerzah nekdanje Jugoslavije. Več kot desetletje je živel na Hrvaškem, kjer je tudi pokopan.

Pogačnik sodi med tiste znanstvenike s področja humanističnih ved, ki so v mednarodnem svetu dosegli občudovanja vredno uveljavitev in s tem prispevali izjemen delež k ugledu Republike Slovenije in Republike Hrvaške v Evropi in svetu. Preminil je 18. avgusta 2002 na Reki, njegov grob je na Mirogoju v Zagrebu.

Doktorat na zagrebški univerzi

Pogačnik je iz slavistike diplomiral leta 1958 na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Čez leto dni je postal asistent za slovensko književnost na zagrebški Filozofski fakulteti. Na zagrebški univerzi je leta 1963 doktoriral z disertacijo o Josipu Stritarju. Leta 1969 je na Filozofski fakulteti v Novem Sadu postal docent, leta 1975 pa redni profesor. Od leta 1981 do razpada nekdanje države je predaval na univerzi v Osijeku, in sicer slovensko književnost in primerjalno jugoslavistiko. Leta 1992 se je vrnil v Slovenijo in postal redni profesor na Pedagoški fakulteti v Mariboru.

Priznanja za znanstvene dosežke

Udeleževal se je znanstvenih srečanj in predaval na večini evropskih univerz, ki imajo študij slavistike. Leta 1991 je bil izvoljen za dopisnega člana SAZU, redni pa je postal leta 1997. Najvišje mednarodno priznanje, prestižno Herderjevo nagrado za delo v humanistični stroki, je prejel leta 1996. Tega leta je postal tudi član Akademije znanosti v Göttingenu. Od uglednih priznanj je prejel tudi Evropsko medaljo za medievalistiko (1978) in Nagrado mesta Osijek za znanstveno delo (1986). Leta 1998 je prejel nagrado Ambasador Republike Slovenije

v znanosti. Bil je član Society for Slovene Studies in strokovni svetovalec pri Humboldt-Stiftung v Bonnu. Bil je tudi član uredniškega sveta oz. dolgoročnega projekta Geschichte, Kultur und Geisteswelt der Slowenen pri založbi znanstvenih publikacij Anton Kovač v Münchnu in član sveta Münchner Zeitschrift für Balkankunde.

Mednarodne objave in predavanja

Kot štipendist – Herderjev in Fulbrightov – ter kot gostujoči predavatelj je spoznaval metodologijo stroke ter jo ustvarjalno uporabljal pri svojem raziskovalnem delu. V tujih jezikih je izšlo 13 Pogačnikovih knjig. Tri, ki so posebej pomembne za razvoj slovenske in evropske literarne vede, so izšle v Nemčiji. Od leta 1962 je v tujini objavil 83 študij in razprav, največ v nemških zbornikih, revijah in časopisih. Tematika teh objav je osredotočena na slovensko pismenstvo in književnost od začetkov do danes. Slednja je obravnavana s primerjalnega zornega kota, v srednjeevropskem in evropskem kontekstu. Od leta 1970 je imel vabljena posamezna in ciklična predavanja na več kot 40 univerzah v Evropi in Ameriki. Kot gostujoči profesor je predaval na univerzah v Skopju, Göttingenu in v New Yorku na Univerzi Columbia.

Novosti v slovenski literarni zgodovini

Pogačnikovo glavno delovno področje je bila slovenska literarna zgodovina, ukvarjal pa se je tudi s primerjalnimi vprašanji, predvsem z odnosi med južnoslovanskimi književnostmi, s teorijo literature in kulture ter z razvojem slavistike. Celoten obseg predmeta je obdelal v obširni Zgodovini slovenskega slovstva (soavtor Franc Zadavec), v kateri je uveljavil več vsebinskih in metodoloških novosti. V razpravah in tematskih zbornikih ter v kritičnih izdajah in antoloških izborih je raziskoval zlasti starejša slovstvena besedila, jih uvrščal v slovenski in evropski

kulturnozgodovinski kontekst ter analiziral njihove stilne in retorične sestavine. Ukvarjal se je tudi s sodobno književnostjo, posebej pa se je posvetil zamejskemu in zdonskemu slovstvenemu ustvarjanju. Literarno zgodovino je dopolnjeval s teoretičnimi pogledi in jo nadaljeval v smer kulturološkega raziskovanja in esejistične obravnave. Deloval je tudi kot kritik in publicist; uredil je več pomembnih izdaj (Freisinger Denkmäler, München 1968; Starejše slovensko slovstvo, 1980; Trubar in njegovi, 1984; Slovenska misel: Eseji o slovenstvu, 1985; Prežihov Voranc: 1893–1993, 1993, z Janezom Mrdavšičem) in antologijo slovenske književnosti v 30 knjigah (Slovenačka književnost, Novi Sad 1979–87).

Jagna Pogačnik

Preteklost v sadanjosti

SPOMINI IN PRIČEVANJE IZGNANCEV 1941–1945

Življenje Slovencev v izgnanstvu in na prisilnem delu v Nemčiji med 2. svetovno vojno je bilo kruto; bili smo lačni, žejni, bos in ponižani kot sužnji. Na nekaterih so Nemci delali medicinske poskuse in še hujše stvari. Nekaj trpkih spominov mi je zaupala gospa B. V. M. (ASK)

HUJE NE BI MOGLO BITI

Prišlo je leto 1941, vojna in njene strahote. Nemci so deklice, stare 15 let, pobrali in poslali na prisilno delo v Avstrijo. Stalno smo jokale in tolažile druga drugo, pri sebi pa hranile majhne stvari, ki so nam jih dali doma, meni stara mama zavoj oblačil. Nikoli ne bom pozabila, kako smo v Celovcu, kamor so nas pripeljali ponoči, čakale na »arbeitsamtu«. Jokale smo in čakale, da nas kdo od ljudi, ki so prihajali, odpelje na delo. Mene je vzel gospod Burjan in odpeljal na kmetijo, kjer sem morala opravljati težka dela. Nekoč sem šla navsezgodaj, okoli petih zjutraj, po mleko v vas. Videla sem, kako na njivah tepejo Poljakinje in Rusinje, pa sem se ustrašila, da to čaka tudi mene. Zato sem pobegnila domov v Litijo in se skrila pri stricu v Šmartnem. Nemci so me izsledili in me poslali nazaj v Celovec. Nisem se hotela javiti na »arbeitsamtu«, ker me je bilo strah, da me bodo poslali delat na polja ali pa v taborišče. Odšla sem k jezeru in tam jokala. Videla me je neka ženska in me odpeljala v gostilno Plattenwirt, katere gospodar je tako uredil, da sem lahko ostala pri njem na delu. Srečna sem bila, ker sem imela dovolj hrane, mleka in marmelade in še druge stvari. Gospodar in njegova žena sta me imela rada, bila sem pridna in poslušna. Na delo sem se navadila, pospravljala sem v gostilni in v hiši, kjer je bilo več sob za prenočišča. Nato pa sem doživela tragedijo. V mojo sobico je prišel vojak in me posilil. Morala sem se posloviti in oditi v dom, kjer sem rodila sina. Tam sem dojila še tri druge otroke. Vojna se je širila, Rusi so se približevali, nastal je splošen preplah, pa sem spet pobegnila domov v Litijo. Tam so bili še vedno okupatorji. Prišla sem ponoči, bila je policijska ura, vojaki so me pridržali in me z otrokom nahranili, da si malo opomorem. Po osmi uri, ko se je končala policijska ura, sem odšla k stari mami, v revščino in težko življenje. Nemci iz Litije so vsak dan prinašali pomoč sinu in meni, da smo nekako preživeli. Nemci so imeli vsega dovolj. Toda pomoč sem grdo plačala. Eden od vojakov me je povabil, naj pridem po živila in druge potrebščine na nogometno igrišče. In res je prinesel vsega, od čokolade do ne vem česa ne. Toda tudi on me je posilil, čeravno sem se ga močno branila in vpila na ves glas. Takrat sem se zavedala, kaj me čaka. To se je tudi zgodilo – rodila sem še drugega sina. Zatem je umrla stara mama, Nemci so odšli in z njimi tudi neznani oče mojega sina. Nadaljevalo se je trpljenje, težko življenje z grenkim spominom na vojna leta. Nisem klonila, trdo in pošteno sem delala, da preživim otroka in sebe. Še danes ne vem, kaj je romantika in kaj ljubezen, kaj so sprehodi v naravi in potovanja. Moja sreča je, da imam dva dobra sinova, ki me cenita in spoštujeta, ker vesta, kako sem trpela. Vse moje življenje je bilo grozno, hujše ne bi moglo biti. Vojna je zaznamovala mojo usodo in usodo na tisoče Slovencev.

B. V. M.

Kulturna obzorja

KULTURNA DOGAJANJA

Vojna in mir Tomaža Pandurja

– Mojstrovina Leva Nikolajeviča Tolstojja iz leta 1869, v hrvaškem prevodu Zlatka Crnkovića je bila izhodišče za izjemno koprodukcijsko predstavo zagrebškega HNK-ja in Pandur. theatres, v sodelovanju z evropsko prestolnico kulture Maribor 2012. Na premieri 14. oktobra na osrednjem hrvaškem gledališkem odru se je zbrala kulturna elita Hrvaške in Slovenije. Režiser mednarodnega slovesa Tomaž Pandur je pri dramatisaciji izhajal iz dejstva, da je Vojna in mir roman prostora in časa. V organizaciji odrskega prostora sta mu bili v veliko pomoč uigrana tehnična ekipa HNK-ja in scenografija skupine Numen (Sven Jonke in Nikola Radeljković). Glasbeni ritem je prispevala skupina Silence (Boris Benko in Primož Hladnik). Glavno breme je bilo na igralcih v črno-belih kontrastnim kostimih Danice Dedijer. Igrali so Alma Prica, Pero Kvirgić, Goran Grgić, Milan Pleština, Zrinka Cvitešić in drugi. Kot gostja je nastopila Milena Zupančič v vlogi grofice Natalije Rostove. Slovensko premiero je predstava doživela 21. februarja v SNG Maribor.

Mozartov rekviem pod taktirko Uroša Lajovica

– Ob dnevu spomina na mrtve je Zagrebška filharmonija 28. oktobra v prepolni dvorani Vatroslava Lisinskega izvedla koncert z naslovom Večna svetloba. V Mozartovem rekviemu so kot solisti nastopili sopranistka Valentina Fijačko, altistka Dubravka Šeparović Mušević, tenorist Martin Sušnik, basist Luciano Batinić in zbor Ivan Goran Kovačić.

Jordan v Karlovcu in Bjelovarju

– V karlovaški galeriji Vjekoslav Karas je Vasilij Josip Jordan

oktobra razstavil 22 del iz stalne zbirke zagrebške Moderne galerije, po izbiri samega avtorja, marca pa so v bjelovarskem mestnem muzeju razstavili 22 del po izbiri kustosinje Emilije Dragišić.

Ob robu karlovske razstave so umetnika prosili, naj med 22 platni izbere eno, ki razkriva najglobljo umetnikovo iskrenost. Izbral je sliko Odhajajoč (Odlazeći) iz leta 1985 in dejal: »Menim, da sem tu dal največ, kar sem mogel«.

Odprtje bjelovarske razstave je bilo še posebej slovesno, saj je potekalo na Jordanov rojstni dan. Tudi Slovenski dom se je pridružil čestitki. V bogatem spremnem katalogu je avtor besedila Milan Bešlić o umetniku med drugim zapisal: »Dejstva, ki so oblikovala njegovo bitje in njegovo duhovnost, so telesna krhkost in fizična smrtnost, intelektualna radovednost in duševna brezsmrtnost, od dvoma in negotovosti, slutnje in hrepenjenja, ta dejstva problematizira skozi svoje velike tematske cikluse...«

Tri sestre na Reki

– Ansambel reške drame Ivana pl. Zajca je 3. novembra odprl gledališko sezono s premiero drame Antona Pavloviča Čehova Tri sestre. Režiral je gost iz Slovenije Eduard Miler. V vlogah treh sester so nastopile Tanja Smoje, Olga Pakalović in Jelena Lopatić. Scenografijo je podpisal Branko Hojnik, kostumografijo pa Sandra Dekanić. Drama je nastala leta 1900 in govori o nemožnosti izpolnitve svojih želja in spreminjanja sveta okoli sebe. Zato je zelo aktualna še danes.

Harmonikarski festival Bela pl. Panthy

– Mednarodni festival v Slavonskem Brodu je v organizaciji Brodskega harmonikarskega orkestra potekal od 26. do 27. novembra. Nastopili so orkestri iz Požege, Zagreba, Labina in Moldavije ter orkester Glasbene sole iz Ormoža.

Volim Pušim v Osijeku

– V osiješki galeriji Waldinger je bila 22. novembra odprta razstava Denisa Kraškoviča z naslovom Volim Pušim (Ljubim Kadim). Marina Viculin je poudarila da Kraškovičeva dela pripadajo času hiperrazvite vizualne kulture, ko preprosta znamenja sprožajo veliko asociacij in se iz enostavnih oblik razvija zapletena dramska zgodba s srečnim koncem.

Revija lutkovnih gledališč na Reki

– Med 3. in 11. novembrom je Reka gostila trinajst lutkovnih predstav iz Hrvaške, Slovenije in Francije. Lutkovno gledališče Ljubljana je nastopilo z Andersenovim Vžigalnikom v režiji Jana Zakonjška. Na ogled pa je bila tudi predstava za otroke Janko in Metka Andreja Rozmana Roze, ki je nastala v koprodukciji Drame SNG Maribor in ljubljanskega Mini teatra ter v režiji Roberta Waltla.

Slovenski umetniki v cerkvenih monografijah

– Novembra sta izšli dve knjigi, zanimivi za Slovence. Monografija o znameniti baročni cerkvi sv. Katarine v Zagrebu je nastala v okviru znanstvenega programa Inštituta za zgodovino umetnosti. Znanstvene študije so prispevale tri avtorice: Katarina Horvat Levaj (arhitektura), Doris Baričević (kiparstvo) in Mirjana Repenič Braun (slikarstvo, štukatura, umetni obrt). Zakaj je cerkev pomembna za Slovence, preberite v posebnem članku.

Knjigo o romarski cerkvi Matere božje jeruzalemske na

Trškem vrhu pri Krapini je ob 250-letnici posvetitve cerkve izdal Glas Koncila. Pod cerkvenimi oboki se že stoletja zbirajo romarji iz hrvaškega severozahoda in Štajerske. Cerkev je za Slovence zelo pomembna tudi zato, ker sta jo projektirala Johan Fuchs in Jožef Hoffe iz mariborske gradbene delavnice, poslikal pa jo je Anton Lerchinger iz Rogatca. Knjigo je uredil Andrija Lukinović. Cerkev vredna obiska!

Carmen s slovenskim tenoristom

– Pred prepolno dvorano Lisinski so študenti zagrebške glasbene, dramske in likovne akademije ter tekstilne in filozofske fakultete 26. novembra izvedli Bizetovo opero Carmen. Dirigiral je maestro Mladen Tarbuk, režiral pa Krešimir Dolenčić. V drugi izvedbi, ki so jo neposredno prenašali po internetu, je kot prepričljiv Don Jose nastopil gost iz Slovenije, tenorist Aljaž Farasin.

Slovenska filharmonija v Lisinskem

– V okviru regionalnega projekta Pika – Točka – Tačka so 9. decembra v Zagrebu gostovali slovenski filharmoniki pod dirigentskim vodstvom Emmanuela Villaumeja. Solist na klavirju je bil Andrew von Deken. Na programu sta bila Mozart in Beethoven.

Zoran Predin & Matija Dedić

– Predstavitev njenega albuma Tragovi u sjeti je bila 21. decembra v zagrebškem gledališču Gavella. Kantavtor in pianist sta na albumu obdelala dvanajst skladb glasbenih zvezd nekdanje Jugoslavije, ki so zaznamovale spomine številnih generacij, od Bregovičeve Ti si mi u krvi do Runjičevega Galeba in Metikoševe Magle.

Maurović Dovnikoviću

– Vsestranski hrvaški umetnik slovenskih korenin Borivoj

Dovniković je decembra prejel nagrado Andrija Maurovića za življenjsko delo na področju hrvaškega stripa, ki jo podeljuje združenje za popularizacijo hrvaškega stripa Arta. Na slovesnosti so predstavili tudi knjigo Izgubljeni svet, v kateri so zbrani Dovnikovičevi stripi, ki so v otroškem časopisu Pionir izhajali od septembra 1951 do aprila 1952.

Sodelovanje novomeške in karlovske knjižnice

– Decembra se je končal dveletni projekt Besede i riječi (BeRi), s katerim sta novomeška knjižnica Mirana Jarca in karlovska gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić krepili izmenjavo kulturnih vsebin. Skupna vrednost projekta je dosegla skoraj 96 tisoč evrov, evropska komisija je prispevala skoraj 82 tisočakov.

Mednarodna zimska šola Clavis

– Med predavatelji letošnje šole, ki je potekala v Zagrebu med 2. in 7. januarjem, je bil tudi flavtist Matej Zupan iz Ljubljane. Ugledni pedagogi so poučevali 50 mladih glasbenikov iz hrvaških glasbenih šol ter zagrebške in ljubljanske glasbene akademije.

Maškarada po Tauferjevo

– Drama v verzih Maškarda ruskega romantika Mihaila Jurjeviča Lermontova je bila premierno izvedena 3. februarja v HNK Ivana pl. Zajca na Reki. Dramo o obsesivnem ljubosumju v prevodu Luka Paljetka je režiral Vito Taufer. Nastopili so člani baletnega ansambla, ob glasbi skladatelja Mitje Smrekarja Vrhovnika. Scenograf je Dalibor Leginja, kostumografka Barbara Podlogar, koreograf pa Matjaž Farič. Gledališka publika si je Tauferja zapomnila po izvrstnih stvaritvah v hrvaških gledališčih ali po gostujočih predstavah (Krležovo Kraljevo (1991), Silence, Silence, Silence

(1996), San kresne noči (2000), Gospoda Glembajevi (2011).

Radko Polič in Ana Karić

– V hiši Lauba v Zagrebu je bila 8. februarja intimna premiera prvega dolgometražnega filma Igorja Mirkovića Nočni brodovi (Nočne ladje). Glavni vlogi,

ostarela oskrbovanca doma za ostarele, ki zbežita v prostost, prepričljivo interpretirata Ana Karić in Radko Polič. Na snemanju filma se je med njima razvila posebna kemija, ki je opazna v vsakem kadru tega sentimentalnega filma. Nekaterim gledalcem so se celo zasolzile oči... V stranskih vlogah nastopajo Lana Barić, Pero Kvrgić, Jadranka Đokić in drugi.

Prešernova nagrada Ivici Buljanu

– Hrvaški gledališki režiser in dramaturg Ivica Buljan je letošnji nagrajenec Prešernovega sklada s področja uprizoritvenih umetnosti. Buljan je eden od trenutno najbolj zaposlenih režiserjev na območju nekdanje Jugoslavije. Nagrado je Buljan prejel za stvaritve in intenzivno delo na slovenski gledališki sceni. Buljan je ustvarjalec in umetniški vodja ljubljanskega Mini teatra, v katerem je postavil številne predstave (Ma in Al, Sallinger, Macbeth po Shakespearu, Vampir, Kiklop).

Kulturna dogajanja spremljala

Polona Jurinić

Kulturna obzorja

REX V MUZEJU ZA UMETNOST IN OBRT

Zagrebski Muzej za umetnost in obrt (MUO) ima od 16. februarja svoj primerek kulturnega ležalnika Rex slovenskega oblikovalca, arhitekta, profesorja in inovatorja Nika Kralja. Muzejstaga podarila slovensko veleposlaništvo v Zagrebu in podjetje Impakta Les iz Ljubljane.

MUO se je tako ob slovenskem kulturnem prazniku in v okviru programa Kultura nas povezuje pridružil newyorškemu muzeju MoMA in dunajski Museums Quartier, ki hranita najbolj prepoznaven Kraljev izdelek. Rex sodi med klasike slovenskega industrijskega oblikovanja in je zaradi minimalističnega dizajna, funkcionalnosti in preproste uporabe požel velik uspeh tudi v svetovnem merilu.

Navzoče na slovesni izročitvi sta po glasbeni točki skupine Four Strings nagovorila predsednik Slovenskega doma in Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb Darko Šonc in direktor Muzeja za umetnost in obrt Miroslav Gašparović, ki se je zahvalil donatorjema ter poudaril tradicijo sodelovanja s slovenskimi muzeji in galerijami. Direktor Impakta Lesa Tomaž Sešlar je predstavil proizvodni program podjetja in pomen celotne kolekcije Rex za promocijo in prodajo predmetov slovenskega industrijskega oblikovanja. Darilo je zagrebškemu muzeju izročil veleposlanik Vojko Volk.

Agata Klinar Medaković

SPREHOD PO CERKVI SV. KATARINE V ZAGREBU

S spoznavanjem zagrebške cerkve sv. Katarine 28. februarja so se končali februarški dogodki, s katerimi smo pod skupnim imenom Kultura nas povezuje proslavili slovenski kulturni praznik. Slovenske umetnike, ki so ustvarjali v prvi baročni stavbi na Hrvaškem, je predstavila umetnostna zgodovinarica dr. Mirjana Repanić Braun.

Cerkev je Zagrebu v ponos že 380 let. Kar je lepo, za vselej ostane lepo. Cerkev je v dolgi zgodovini preživela težke čase: od požarov do potresa, a je vse premagala. Pod razcvetelim svodom razigranih angelov in pod budnim očesom mlade deklice sv. Katarine se verniki stoletja srečujejo z Bogom, občudujemo lepoto. Za Slovence je cerkev posebej pomembna, saj so ji lepoto vdihnili slovenski mojstri, slikarji in kiparji. Kot nam je povedala dr. Mirjana Repanić Braun, ena od avtoric prekrasne monografije o cerkvi sv. Katarine, so umetnike in obrtnike izbirali sami jezuiti. Dokazali so izvrstno poznavanje takratnih umetniških razmer na ozemlju današnje Hrvaške in Slovenije.

Kiparski in slikarski biseri

Pri ljubljanskem kiparju Ivanu Komersteinerjem so leta 1676 naročili kamniti kip sv. Frančiška Ksaverskega. Danes ga ne moremo občudovati, ker se je izgubil. Leta 1680 je Komersteiner izdelal tudi oltar sv. Frančiška Borgije za prvo stransko kapelo, leto dni pozneje pa še oltar sv. Ignacija Loyole; tega so leta 1727 zamenjali z marmornim oltarjem, ki ga je izdelal Francesco Robba in velja za najstarejše delo tega kiparja v Zagrebu.

Robba se je leta 1755 preselil v Zagreb, kjer je umrl leta 1757. Pokopan je v kripti cerkve sv. Marije na Dolcu. Drugo Robbovo delo je bil oltar za kapelo sv. Marije Loretske. Ker je bila kapela leta 1875 porušena, se deli tega oltarja zdaj nahajajo v cerkvi. To so kip Marije z otrokom na tabernaklju glavnega oltarja, marmorni oltar – menza v središču cerkve ter ovalni medaljon kot okvir slike sv. Ana poučuje malo Marijo, ki se zdaj uporablja kot podstavek za branje. Leta 1756 so postavili nov glavni oltar. Monumentalno iluzionistično zidno sliko Razprava sv. Katarine z aleksandrijskimi filozofi je naslikal ljubljanski penicillo pictoris Labaco Andrej Krištof Jelovšek. Na freski je tudi njegov avtoportret z očetom Antonom Francom. Ta je avtor zidne slike v cerkvi frančiškanskega samostana v Samoborju.

Družinska povezanost družin Moskon in Erdödy, ki sta imeli posestva v severozahodni Hrvaški in Sloveniji, so bile ključne za zaposlitev slikarja Hansa Georga Geigerja oz. Geigerfelda (HGG) iz Novega mesta, ki je na Hrvaškem deloval v letih 1659–1681. Za cerkev sv. Katarine je izdelal oltarje sv. Barbare, sv. Apolonije in sv. Dioniza z Rustiko in Elenterijem ter sliko sv. Vida naistem oltarju. Po požaru leta 1645 je HGG poslikal nove korske klopi.

Čarobni orgelski zvoki

Prve cerkvene orgle je pozlatil in poslikal Gašper Martin, nove, izdelane po požaru, so delo Ivana Fallerja iz Ljubljane, zdajšnje pa je leta 1829 naredil Peter Rimpl iz Kamnika. Zvoki teh orgel so preplavili cerkev tudi med našim obiskom. Koncert nam je pripravila prof. Elizabeta Zalović. Izbrala je dela Frescobaldija, Tartinija, dveh anonimusov iz Klanjca in Ljubljane, za konec pa Preludij in Fugo D. Buxtehudeja. Tako so se na najlepši način končali februarški dnevi kulture. Potrdil se je Jurčičev zapis iz leta 1875: »Ne da se dokazati, kje se slovensko neha in kje hrvatsko začne«.

Polona Jurinić

KURENTI PRI ZAGREBSKEM ŽUPANU

V zagrebški mestni hiši je 9. februarja za nekaj minut vse obstalo. Zaposleni in obiskovalci so se udeležili sprejema kurentov pri zagrebškem županu Milanu Bandiću. Dogodek je potekal v okviru programa Kultura nas povezuje.

Kurenti s ptujskim županom dr. Štefanom Čelanom na čelu je spremljal tudi slovenski veleposlanik Vojko Volk. Letos kurenti vestno izpolnjujejo slogan 52. kurentovanja Povezujemo svetove. Predstavitve kurentov je požela veliko zanimanje medijev in Zagrebčanov, ki že tudi sicer vsako leto v večjem številu obiskujejo kurentovanje na Ptuj. Ptujski kurenti so se še enkrat izkazali kot odlični ambasadorji Slovenije v svetu in sejalcji dobre volje. Zagrebčani so jih prosili, da preženejo zimo in nizke temperature, ki so prav takrat zajele Hrvaško. Kurenti so se po obisku v Zagrebu odpravili na sever proti Varaždinu in Čakovcu, kjer so zaključili svojo enodnevno hrvaško turnejo.

Kdo so kurenti?

Kurent ali korant je najbolj priljubljen tradicionalni pustni lik

Ptujskega in Dravskega polja ter Halož. Izhaja iz ljudskega izročila. Nekoč so si smeli kurentovo opraviti nadeti samo neporočeni fantje. Kurent je oblečen v ovčji kožuh, okrog pasu ima verigo z zvonci, na nogah

gamaše, obut je v težke čevlje, na glavi ima kapo oz. masko, k njegovi opravi pa sodi še ježevka, ki jo drži v levi roki. (pj)

SLOVENSKA IN HRVAŠKA MATICA O KULTURNIH STIKIH

V prostorih Matice Hrvaške je bila 17. januarja odprta razstava knjig Slovenske matice, po tem pa so člani obeh matic, akademiki in profesorji, na okrogli mizi spregovorili o slovensko-hrvaških kulturnih stikih.

Slovenska matica je prva slovenska znanstvena ustanova oziroma Szalozba. Pri njej so izšla tako rekoč vsa slovenska starejša temeljna dela z vseh dotedanjih znanstvenih področij ter velik del osrednje slovenske beletristike, v seriji Hrvatska knjižnica pa tudi hrvaške. Na razstavi so bile na ogled knjižne izdaje iz novejšega obdobja in le nekaj starejših in redkih primerkov. Razstavo sta odprla akademik Stjepan Domjanović, podpredsednik Matice Hrvaške, in prof. dr. Milček Komelj, predsednik Slovenske matice.

Kulturni stiki

Na okrogli mizi so poleg dr. Domjanovića in dr. Krmelja, ki je predstavil kronologijo hrvaško-slovenskih kulturnih odnosov, govorili tajnik Matice Hrvaške akademik Tonko Marojević, tajnik in glavni urednik Slovenske matice akademik Drago Jančar ter profesorja na Filozofskih fakultetah v Zagrebu in Ljubljani dr. Zvonko Kovač in dr. Vasko Simoniti.

Dr. Krmelj je dejal, da so imele v novejšem času za medsebojne stike poseben pomen univerze in šole in da je bila za Slovence na kulturnem področju nadvse pomembna zagrebška likovna akademija. Akademik Damjanović je menil, da je knjiga vedno glavno sredstvo

sodelovanja. Akademik Drago Jančar je dodal, da sodelovanje med maticama sega v 19. stoletje, nazadnje pa sta matici izdali slovenski prevod Glavaševičevih Zgodb iz Vukovarja in hrvaški prevod Slovenske zgodovine do razsvetljenstva dr. Vaska Simonitija in

Petra Štiha. Akademik Maroević je poudaril, da je hrvaška pot proti Evropi vedno šla prek Slovenije. Spomnil je na pomembno dejstvo, da so Krleževe Balade Petrice Kerempuha objavili prav v Ljubljani leta 1936. Dr. Kovač je govoril o študiju slovenistike na zagrebški Filozofski fakulteti, ki poteka že več kot 130 let. Matici je pozval, pre-

vajanju klasičnih del slovenske in hrvaške književnosti. V pozivu se mu je pridružil dr. Simoniti, ki je podal tudi družbeno-zgodovinski pregled slovensko-hrvaških odnosov.

Polona Jurinić

MESTA IN TRGI OB HRVAŠKO-ŠTAJERSKI MEJI

Razstava o mestih in trgih ob hrvaško-štajerski meji je bila odprta 26. januarja v Državnem arhivu v Zagrebu, nato pa se je selila naprej; marca je prispela v Celje, pot pa bo nadaljevala po vseh predstavljenih krajih.

Razstava predstavlja obmejna mesta oziroma trge: Zagreb, Samobor, Celje, Brežice, Podčetrtek, Rogatec, Ptuj, Ormož, Središče ob Dravi, Varaždin, Krapino, Vinico, Maribor, Ljutomer, Čakovec in Štrigovo.

SIHeR je »ziher«

Razstava je plod sodelovanja med Državnim arhivom v Zagrebu, Državnim arhivom za Međimurje in Državnim arhivom v Varaždinu ter Zgodovinskim arhivom Celje, Zgodovinskim arhivom na Ptuj ter Pokrajinskim arhivom Maribor. Branka Malnar, ena od avtoric razstave, je podrobno opisala projekt: pri zbiranju gradiva je sodelovalo osemnajst strokovnjakov, ki so si nadeli ime SIHeR. Ime je nastalo iz akronima Slovenije (SI) in Hrvaške (HR) ter dodane črke e. SIHeR lahko beremo tudi »ziher«, kar pomeni, da je nekaj zanesljivo in da daje rezultate.

O razstavi je spregovorila tudi likovna kritičarka Branka Hlevnjak, ki je poudarila njeno modernost: »plakat je zamenjal vitrino, kar razstavo naredi zlahka premakljivo.«

Razstavo spremlja bogat in pregleden katalog.

Polona Jurinić

V ČAST SLOVITEMU TENORISTU

Že trinajstič zapored smo obudili spomin na slovitega slovenskega tenorista Josipa Gostiča (1900– 1963), ki je trideset let žel velike uspehe doma in zlasti na tujem. Samo na zagrebškem opernem odru je imel 970 izvedb. Letošnji Gostičevi dnevi so potekali od 2. do 17. marca.

Gostičeve dneve pripravljajo Kulturno društvo Jože Gostič iz Homca, zagrebški Slovenski dom, Društvo prijateljev zagrebške Opere, SNG Opera in balet Ljubljana, Opera HNK Zagreb, Opera HNK Ivana pl. Zajca z Reke in Kulturni dom Franca Bernika v Domžalah. Letošnja pokroviteljica sta bila Občina Domžale in hrvaško Ministrstvo za zunanje zadeve in evropske integracije.

Gostičevi dnevi že trinajst let poudarjajo sodelovanje med Zagrebom in Ljubljano, dveh mest, v katerih je Josip Gostič, tenorist neizmerno nadarjenosti in izostrene kulture petja, ustvaril velike uspehe.

Zagreb, Homec, Ljubljana, Reka

Gostičevi dnevi so se začeli v zagrebškem HNK-ju z izvedbo opere Ljubezenski napoj G. Donizettija, čeprav v tej operi Gostič ni nikoli nastopil. Premiera te opere je bila pred kratkim in je imela dobre kritike. Na operno predstavo so prišli številni člani društva s Homca.

Četrtega marca je bila v cerkvi Marijinega rojstva na Homcu,

Kulturna obzorja

ki je lani praznovala 250 letnico posvetitve, tradicionalna spominska maša. Darovala sta jo naš dober znanec France Urbanija, župnik s Planine pod Golico, in domači župnik Lojze Hostnik, ki v Homcu slušbuje od lanskega avgusta. Liturgično petje je vodil zbor Consortium musicum iz Ljubljane, ki je na cerkvenem koru izvedel Schubertovo mašo v G-duru pod vodstvom dr. Mirka Cudermana. Po kosilu v legendarni gostilni Repanšek na Homcu smo se preselili v Domžale, v Kulturni dom Franca Bernika. Tam so na slavnostnem koncertu nastopili solisti zagrebške in ljubljanske opere. Iz Opere HNK Zagreb so peli Ana Zebić, sopran, Anastasija Dikmić, mezzosopran, Damir Klačar, tenor in Siniša Štork, basbariton. Na klavirju jih je spremljala Nina Cosseto. Izvedli so arije iz oper Verdija, Mayerbeerja, Mozarta, Rossinija, Delibesa in Smetane. Iz Opere SNG Ljubljana so nastopili Milena Morača, sopran, Slavko Savinšek, bariton, Robert Brčon, basbariton, Igor Grasselli, violina in Damir Hamidulin, violončelo, ob klavirski spremljavi Jelene Boljubaš. Izvedli so arije iz oper Masseneta, Puccinija in Verdija.

Petnajstega marca je bil v ljubljanski operni hiši na sporedu operni večer: skladbe Purcella in Mozarta so izvajali solisti, zbor in orkester.

Trinajsti Gostičevi dnevi so se končali 17. marca na Reki z izvedbo Puccinijeve opere Manon Lescaut.

Polona Jurinić

ČE EVRO PROPADA, IMAMO LICULOVE TOLARJE

Na razstavi Vidna identiteta Slovenije – Oblikovanje za državo, ki so je 7. decembra odprli v zagrebškem muzeja Mimara, so bile na ogled oblikovalske mojstrovine enega najbolj znanih slovenskih grafičnih ustvarjalcev Miljenka Licula (1946-2009). Umetnik, rojen v hrvaški Istri, je med drugim celostno oblikoval prvi slovenski denar – tolar.

Zagrebško razstavo sta ob 20-letnici slovenske neodvisnosti pripravili slovensko veleposlaništvo na Hrvaškem in Slovenski dom. Na odprtju razstave je veleposlanik Vojko Volk dejal, da Liculova dela združujejo slovenski in hrvaški narod, saj je bil znani oblikovalec rojen v Vodnjanu, v Sloveniji pa je študiral in ustvarjal. Leta 2008 je prejel Prešernovo nagrado za življenjsko delo.

Slovenija v zgodbi o denarju

Licul je oblikoval tolarke bankovce in kovance ter slovensko stran evropskih kovancev. Evrske kovance s tolarškimi simbolično povezuje motiv štorcklje. Največji evropski ptič, doma tudi v Sloveniji, je bil upodobljen na kovancu za 20 tolarjev, od leta 2007, ko je tolarje zamenjal evro, pa krasi slovensko stran kovanca za 1 cent.

Licul je oblikoval tudi slovenski potni list, vključno z biometričnim, osebne in zdravstvene izkaznice ter nova vozniška dovoljenja. Poleg teh so bile v Zagrebu na ogled tudi Liculove redne in priložnostne znamke.

Umetnikov prijatelj in sodelavec Ranko Novak je na odprtju razstave dejal, da je pokojni ustvarjalec zaslužen za vse dobre stvari, ko gre za vizualno identiteto Slovenije, razen za zastavo in grb, za katera je po njegovih besedah videti, da ju ni oblikoval Licul. Novak, sicer profesor na ljubljanski likovni akademiji, je še dejal: »Tudi če evro propada, ne bo težav, saj ima Slovenija rezervne bankovce – tolarje, ki jih je oblikoval Licul.«

(jit/sta)

V LJUBLJANI O SLOVENSКИH ODRSKIH UMETNIKIH NA HRVAŠKEM

Knjigo Slovenski umetniki na hrvaških odrih, ki sta jo lani spomladi izdala Slovenski dom in Svet slovenske nacionalne manjšine mesta Zagreb, je spoznala tudi ljubljanska publika. V Slovenskem gledališkem muzeju so jo 19. decembra podrobneje predstavili trije avtorji.

Avtor poglavja o gledaliških umetnikih Branko Hećimović je v pogovoru z voditeljico predstavitve Ilinko Todorovski opisal izjemno pomembno vlogo Ignacija Borštnika v krepitvi sodelovanja med slovenskimi in hrvaškimi gledališčniki. Borštnik je bil po Hećimovićevih besedah igralec z neizbrisno veličino, ki je bila vidna v vlogah, kot je Hamlet, priznan pa je bil tudi po svojstveni interpretaciji. Na področju opere je po besedah

Marije Barbieri, avtorice poglavja o glasbenih umetnikih, blestela Irma Polak. Pevka je bila med občinstvom izjemno priljubljena. Imela je tudi po 25 nastopov na mesec, iz katerih je vela »izredna muzikalčnost čarobne pojavnosti«. Barrierjeva je še poudarila, da hrvaške opere ne bi bilo brez slovenskih tenoristov in izpostavila Frana Gerbiča, Josipa Rijavca, Maria Šimenca in Josipa Gostiča.

Med baletniki je po oceni Henrika Neubauerja izstopal Štefan Suhi, ki je zaslužen za zlato dobo baleta v Osijeku. V desetih letih je prispeval več kot 20 samostojnih baletnih del in dvignil raven baleta na zavidljivo raven, ki je gledališče po njegovi smrti ni nikoli več doseglo. Predsednik Slovenskega doma Darko Šonc je na dobro obiskani in odmevni predstavitvi napovedal pripravo monografij o slovenskemu prispevku k hrvaškemu športu in znanosti. (sta/jit)

IN MEMORIAM:

VIDA JERMAN (1939–2011)

Desetega decembra je v Zagrebu umrla igralka Vida Jerman, ki je bila štirideset let dejavna na hrvaških odrih. Po akademiji je eno leto delovala v varaždinskem gledališču, potem je bila deset let svobodna umetnica, konec sedemdesetih let je bila angažirana v ansamblu Mestnega gledališča Trešnja. Kot esperantistka je nastopala v esperantskih gledališčih po vsem svetu. V esperantu je recitala hrvaške pesnike. Največjo filmsko vlogo je ustvarila leta 1971, v celovečernem filmu slovenskega režiserja Boštjana Hladnika Maškarada. Vide Jerman se filmska publika spominja tudi po majhnih, a pomembnih vlogah v filmih Četrtri sopotnik B. Bauerja, Kdor poje, ne misli slabo K. Golika, Oficir z vrtnico D. Švrka, Čaruga R. Grlića... Igrala je tudi v koprodukcijah filmih Železni križ S. Peckimpaha in v Sofijini odločitvi A. J. Pakule.

Imela je tudi večje in manjše vloge v serijah. Leta 1997 je dobila za predstavljanje hrvaške kulture po svetu odlikovanje Reda Danice Hrvaške z likom Marka Marulića.

Polona Jurinić

NE POZABIMO SLOVENSKI JEDI: ZELO OKUSNO MESO DROBNICE!

Sveža jagnjetina in kozličevina s slovenskih pašnikov, posebej s kraških območij, sta primerni za še tako razvijen okus najzahtevnejših sladokuscev. Meso je nežno, aromatično, polnega okusa in se odlično ujema z najfinejšimi zelišči, začimbami in prilogami. To je meso, ki je primerno tako za vsakdanjo hitro pripravo kot tudi za enkratne, slavnostne priložnosti v krogu najdražjih domačih ali najbližjih prijateljev. Vsebuje vse snovi, ki jih potrebujemo za zdravo življenje, ustreza vsem zahtevam prehranjevanja, saj ima izredno malo maščobe, ki pa jo z lahkoto odstranimo.

KOZLIČEVA BAKALCA (GOLAŽ)

Potrebujemo: 1 kg kozličevega mesa, 100 g maščobe, 3 čebule, 3 korenčke, 2 žlici moke, sol, poper, šetraj, timijan, kostne juhe po potrebi, 1 dl vina.

Priprava: Na maščobi prepražimo seseklano čebulo, dodamo nakoščekrezan korenček in meso, vse premešamo in malo pražimo. Dodamo kostno juho, začimbe in vino ter dušimo.

Ko je meso mehko, potresemo z moko, prepražimo in zalijemo še z malo juhe, da dobro prevre. Jed mora biti gostljata. K bakalci se kot priloga prilazejo idrijski žlikrofi.

JAGNJEČE ZAREBRNICE Z ROŽMARINOM

Potrebujemo: 1 kg jagnječjih zarebrnic, 6 žlic oljčnega olja, 1 limono, 1 strok česna, malo rožmarina, sol, poper.

Priprava: Z ostrim nožem zarežemo v meso na koncu kosti in ga potisnemo ob kosti navzdol. V večji posodi zmešamo olje, limonin sok, sesekljan česen, sol in poper. V to marinado položimo rožmarin in meso, premešamo in pustimo stati najmanj eno uro, vmes pa enkrat obrnemo meso. Zarebrnice vzamemo iz marinade in konce kosti ovijemo z alu-folijo, da se ne zažgejo. Pečemo jih

na ogretem žaru ali v rebrastem pekaču. Pečemo po lastnem okusu in med pečenjem meso premazujemo z vejico rožmarina.

PAŠTETKE KOZLIČKOVE ALI JAGNJEČE

Potrebujemo: 1 zavoj listnatega testa, 300 g zmletega mesa, 50 g prekajene slanine, 1 čebulo, 3 žlice oljčnega olja, sol, sladko ali pekočo mletu papriko, peteršilj ali drobnjak, 2 jajci.

Priprava: Meso in slanino zmeljemo. Na oljčnem olju pražimo seseklano čebulo in dodamo papriko. Vse skupaj dobro premešamo in ohlajenemu nadevu dodamo še jajca. Listnato testo razvaljamo na tri milimetre debelo, narežemo na kvadrate 5-krat 5 centimetrov, robove pomažemo z jajcem in nadevamo, prepognemo in oblikujemo žepke. Pečemo v pečici na 220? C približno 15 minut.

IDRIJSKI ŽLIKROFI

Za testo potrebujemo: 500 g bele moke, 2 jajci, 1 žličko olja, sol, vodo po potrebi. Nadev: 500 g kuhanega krompirja, 50 g prekajene slanine, 1 čebula, malo maščobe, poper, sol, peteršilj.

Priprava: Iz jajc, moke in vode naredimo ne pretirno testo. Razvaljamo ga v pravokotnik. Kuhan, pretlačen krompir prepražimo na seseklani čebuli s prekajeno slanino. Dodamo sol, poper in peteršilj.

glice, robove namažemo s stepenim jajcem in jih stisnemo s prsti, nato pa izrežemo v polmesece. Žlikrofe skuhamo v slanem krogu in serviramo kot prilogo ali samostojno jed, zabeljene z maslom.

PINCA

Potrebujemo: 1 kg bele moke, kocko kvasa, 250 g masla ali margarine, 1 jajce, 4-5 rumenjakov, 100 g sladkorja, limonino lupino, malo ruma, sol in mleko po potrebi, vaniljev sladkor.

Priprava: Pripravimo kvas, žličko sladkorja, mlačnega mleka. Jajce in rumenjake s sladkorjem stepemo, dodamo limonino lupinico. Moko zgnetimo z maslom, dodamo stepena jajca, vzhajani kvas, rum in sol. S kuhalnico zamesimo testo. Če želimo bolj gosto testo, dodamo pest moke in do

konca mesimo z roko. Dobro vmešano testo pokrijemo in pustimo vzhajati na toplem. Vzhajano testo razdelimo na 3 dele, vsak del oblikujemo v okroglo obliko, da dobimo pinco. Tako oblikovano damo v namazan pekač in pustimo, da zopet vzhaja. Vzhajano pinco zarežemo z nožem na 3 krake – od sredine proti koncu. Premažemo z jajcem in pečemo v vroči pečici na 200? C okrog 50 minut. Pečeno potresemo z vaniljevim sladkorjem. Dober tek!

Ivanka Nikčević

PREGOVORI O SREČI

Prava sreča se le enkrat ponuja.

Srečen si, če si ne želiš, česar ne moreš imeti.

Ni srečen, kdor veliko ima; srečen je, kdor malo potrebuje.

Če bi bila sreča res slepa, bi se dala večkrat ujeti.

Če v svoji sreči visoko prilezeš, lahko tudi globoko padeš.

Srečnejše živi, kdor o svoji sreči molči.

Sreča in pamet se redko srečata.

Kdor ima pamet, ne potrebuje sreče.

Srečnemu še petelin znese jajca.

Niso vsi srečni, ki imajo srečo.

Otroci
GRATIS*

Ugodno na oddih v Terme Šmarješke Toplice

NAMESTITEV: polpenzion v dvoposteljni sobi • **TERMALNI UŽITKI:** neomejeno kopanje v termalnih bazenih (32 °C) • **WELLNESS RAZVAJANJA:** 1x vstop v svet savn: finska, rimska, turška, rustikalno finska in zeliščna savna • **BOGAT PROGRAM TELESNIH AKTIVNOSTI:** jutranja hidrogimnastika, vodna aerobika, vodeni sprehodi, nordijska hoja • **ZABAVA ZA VSE:** glasbeni večeri s plesom (ob sredah in sobotah), petkovo romantično kopanje ob kozarčku penine in soju svečk ...

Akcija v maju in juniju:	3 noči	dodatni dan	
Hotel Šmarjeta****	208,05	144,00 EUR	48,00 EUR
Hotel Vitarium**** superior	219,45	174,00 EUR	58,00 EUR

Akcijske cene veljajo po osebi v terminih: 2.-9. 5., 13.-19. 5., 26.-31. 5. in 16.-19. 6., 23.-28. 6. 2012.

* **Otroci do 6. leta bivajo GRATIS (v sobi z dvema odraslima).**

Terme Šmarješke Toplice
T: 00 386 (0)7 38 43 400
E: booking.smarjeske@terme-krka.si
www.terme-krka.si

TERME
šmarješke toplice